

”Ei kaikkea pidä sekoittaa ahdisteluun”
Tyttöjen internetissä saamat ja lähettämät seksiin liittyvät viestit

Silja Tuulia Nielsen
Pro gradu -tutkielma
Mediatutkimus
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Toukokuu 2014

Turun yliopiston laatuajestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Humanistinen tiedekunta

NIELSEN, SILJA TUULIA: ”Ei kaikkea pidä sekoittaa ahdisteluun” - Tyttöjen internetissä saamat ja lähettämät seksiin liittyvät viestit

Pro gradu –tutkielma, 60 s., 14 liites.
Mediatutkimus
Toukokuu 2014

Tässä tutkimuksessa tarkastelen seksiin liittyviä viestejä, joita 11–18-vuotiaat tytöt ovat vastaanottaneet ja lähettäneet internetissä. Aineisto on kerätty kyselytutkimuksella, johon vastasi 1269 suomalaista, internetiä aktiivisesti käyttävää nuorta.

Julkisessa keskustelussa lasten internetissä saamat seksiin liittyvät yhteydenotot tuomitaan haitallisiksi. Lähettäjien epäillään yleensä olevan aikuisia. Aineiston analyysi kuitenkin osoittaa, että haittojen lisäksi tyttöjen nettiseksikulttuuriin kuuluu paljon positiivisiksi koettuja asioita. Tytöt esimerkiksi pelaavat keskenään seksuaalissävyytteisiä roolipelejä, harrastavat nettiseksiä omana itsenään, juttelevat toisten kanssa kokemuksista ja oppivat lisää seksiin liittyvistä asioista.

65 prosenttia tutkituista tytöistä on vastaanottanut seksiin liittyviä viestejä internetissä. Itse niitä on lähettänyt 20 prosenttia vastaajista. Tytöt ovat saaneet viestejä niin toisilta nuorilta kuin aikuisiltakin. Osa viesteistä koetaan epämiellyttävänä, osa mukavana ja osa vitseinä. Merkittävä osa vastaajista ei pohdi viestejä sen tarkemmin: Ne koetaan luonnolliseksi osaksi nettikulttuuria tai niiden ajatellaan olevan harmittomia.

Aineiston analyysin lisäksi tutkimuksessa käsitellään lasten netinkäyttöön liitettyjä riskejä, jotka liittyvät jollakin tavalla seksiin. Näitä ovat esimerkiksi pedofilia ja lapsipornokuvat. Aiempaa tutkimusta keskustelutetaan aineiston kanssa. Erityisenä keskustelukumppanina käytetään EU Kids Online -projektin tutkimuksia niin Suomesta kuin muistakin Euroopan maista.

Asiasanat: Internet, nettiseksi, roolipelit, sosiaalinen media, seksuaalinen hyväksikäyttö, lapset, tytöt

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO.....	1
1.1. Lapset saavat internetissä seksiin liittyviä viestejä.....	1
1.2. Aineiston kerääminen ja rajaaminen.....	2
1.3. Muutama periaate ja keskeinen käsitteistö	5
1.4. Tutkimuksen raamit	7
2. LASTEN NETTIELÄMÄ ON VANHEMPIEN VALVOMAA	9
2.1. Suomalaislapset netinkäyttäjinä Euroopan eliittiä.....	9
2.2. Vanhemmat puuttuvat lasten netinkäyttöön.....	10
2.3. Lasten netinkäytön riskit ja niistä keskustelu	12
2.4. Lapsi – aktiivinen toimija vai uhri?	14
3. NETTISEKSIIN LIITTYY RISKEJÄ	18
3.1. Reaktio riippuu lähettäjistä.....	18
3.2. Lapset ja aikuiset näkevät hyväksikäyttäjät eri silmin.....	21
3.3. Kuvat ja videot kuuluvat viestittelyyn	26
3.4. Viestistä voi tulla kurja olo	29
3.5. Välinpitämätön suhtautuminen on tavallista.....	31
4. OSA HALUAA JA ETSII NETTISEKSIÄ	33
4.1. Tavallista ja hyväksyttävää	33
4.2. Roolipelit ovat seksiviestien suosituinta sisältöä.....	35
4.3. Seksiä harrastetaan netissä.....	38
4.4. Motiiveina kiihottuminen ja seksin harrastaminen	41
4.5. Pilailu on yleistä.....	45
4.6. Viesteissä vaihdetaan tietoa ja mielipiteitä	47
4.7. Osa reagoi viestiin, osa ei	49
5. LOPUKSI	52
5.1. Reflektio: Mitä tekisin toisin?.....	52
5.2. Kaikki eivät halua vastata	53
5.3. Loppusanat.....	54

LÄHDELUETTELO	56
LIITE 1: KYSYMYSLOMAKE	61
LIITE 2: TAULUKOT VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT.....	67
Taulukko 1: Vastaajien ikä vastaushetkellä.....	67
SEKSIIN LIITTYVIÄ VIESTEJÄ SAANEET	68
Taulukko 2: Seksiin liittyviä viestejä saaneet.....	68
Taulukko 3: Viestien lähettäjät	68
Taulukko 4: Viestien lähettämisen syy	69
Taulukko 5: Toimet viestin vastaanoton jälkeen	70
Taulukko 6: Miltä viestien saaminen tuntui	70
Taulukko 7: Viestien sisältö	71
Taulukko 8: Ensimmäisen viestin vastaanottoikä.....	72
SEKSIIN LIITTYVIÄ VIESTEJÄ LÄHETTÄNEET	73
Taulukko 9: Seksiin liittyviä viestejä lähettäneet	73
Taulukko 10: Viestien lähettämisen syy	73
Taulukko 11: Viestien sisältö	74
Taulukko 12: Ensimmäisen viestin lähetysikä.....	74
LIITE 3: UUTINEN GOSUPERMODELISSA	75

1. JOHDANTO

1.1. Lapset saavat internetissä seksiin liittyviä viestejä

”Habbo sulkee kaikki keskustelut selvityksen ajaksi”, otsikoi Helsingin Sanomat keskiviikkona 13.6.2012 monien muiden valtamedioiden tapaan. Brittiläisen Channel 4 -televisiokanavan reportaasissa on edellisenä päivänä paljastettu lasten yhteisöpalvelu Habbo Hotelin käyttäjien saavan runsaasti seksisisältöisiä yhteydenottoja. Paljastuksen takana on Channel 4 Newsin uutistuottaja Rachel Seifert, joka esiintyi Habbo Hotelissa 13-vuotiaana tyttönä kahden kuukauden ajan. Seifert kertoo saamiensa chattiviestien olleen "seksuaalisia, perverssejä, väkivaltaisia, pornografisia" ja sisältäneen graafista kuvailua siitä, mitä chattailijat voisivat toisilleen tehdä. Häntä oli myös houkuteltu käyttämään webbikameraa tai siirtymään johonkin pikaviestipalveluun. (Barnett 2012.)

Reaktiona kohuun Habbo Hotel vaiennetaan: käyttäjät eivät voi enää kirjoittaa toisilleen. Habbo Hotelin omistavan suomalaisyritys Sulakkeen toimitusjohtaja Paul LaFontaine (2012) ilmoittaa keskustelujen sulkemisesta yrityksen omassa blogissa ja kertoo, että seksijuttuja kirjoitti vain murto-osa käyttäjistä. Keskustelusulku puretaan muutaman kuukauden kuluttua, kun Sulake ilmoittaa parantaneensa turvatoimia entisestään. Se ei pääse otsikoihin ainakaan Helsingin Sanomissa. Habbo menetti Channel 4 -toimittajan keskustelunavauksen perusteella yhden pääsijoittajistaan, minkä lisäksi kohu lienee vaikuttanut myös käyttäjämääriin ja palvelun maineeseen.

Habbon tapaus kuvaa huolta, joka liitetään lasten netinkäyttöön.¹ Lasten halutaan antaa käyttää internetiä itsenäisesti, mutta heidän ei haluta kohtaavan sopimatonta sisältöä. Jako on selvä etenkin seksiin liittyvien viestien kohdalla: Aikuiset näkevät viestit riskinä ja haluavat niistä eroon. Viestien lähettäjien ajatellaan yleensä olevan lapsista seksiseuraa tavoittelevia aikuisia.

Internetiin liittyy vakavia ongelmia, joita vastaan taistellaan ja joita kenenkään on hankala puolustaa. Hyvä esimerkki on nettikiusaaminen, joka on maailmalla yhdistetty jopa teini-ikäisten itsemurhiin (esim. Dufour 2012). Lasten saamat seksiin liittyvät viestit voidaankin

---

¹ Esimerkiksi sopii on julkinen keskustelu siitä, että älypuhelinien yleistymisen myötä lapset kohtaavat pornoa entistä helpommin ja entistä nuorempina. Aiheesta on kirjoitettu esimerkiksi YLE Uutisissa (Ronkainen 2012), Iltalehdessä (Baraka 2012) ja Helsingin Sanomissa (Palovaara 2012).

haitallisuudessaan nostaa samaan joukkoon nettikiusaamisen kanssa – tai osaksi kiusaamista.² Julkisessa, lasten nettiseksiin liittyvässä keskustelussa äänessä ovat yleensä aikuiset tai hyväksikäytön uhreiksi joutuneet lapset.

On kuitenkin vaikea uskoa, että seksisisältöisiä viestejä lähettäisivät lapsille vain hyväksikäytettäviä etsivät aikuiset. Lasten elämän kaikki muut osa-alueet ovat löytäneet tiensä nettiin – siellä tehdään koulutehtäviä, harrastetaan ja pidetään yhteyttä kavereihin – joten miksi seksijutuista puhuminen ja niille tirsruminen olisi poikkeus? Kun anonymius houkuttaa kokeilemaan rajoja esimerkiksi kiusaamisen suhteen, miksei se houkuttelisi myös selvittämään, mihin seksistä kirjoittelu johtaa?

Varmaa on, että internetissä liikkuu seksisisältöisiä viestejä. Reijo Kupiaisen, Annikka Suonisen, Sirkku Kotilaisen ja Kaarina Nikusen (2012, 21–22) tutkimuksessa selvisi, että 11–16-vuotiaista suomalaislapsista 18 prosenttia on vastaanottanut seksiin liittyviä viestejä ja kolme prosenttia on lähettänyt niitä. Mutta mitä oikeastaan tarkoittaa se, että viidennes lapsista on vastaanottanut seksiin liittyviä viestejä? Viestit voivat olla monenlaisia, esimerkiksi kavereiden lähettämiä pilaviestejä, pornosivujen mainoksia, toivottua nettiseksiä, ikätoverin lähestymisyrittäisiä tai aikuisen yhteydenottoja. Viestien sisältö voi vaihdella rajusti, jolloin myös niiden aikaansaamat reaktiot vaihtelevat.

Tässä tutkimuksessa pyrin selvittämään, millainen lasten seksiin liittyvien viestien kulttuuri netissä on. Tutkimukseni fokuksessa ovat suomalaiset, aktiivisesti internetiä käyttävät tytöt. Millaisia viestejä tytöt ovat saaneet ja keneltä? Miltä se on heistä tuntunut? Ovatko he itse lähettäneet viestejä ja jos ovat, niin millaisia, miksi ja kenelle? Ääneen pääsevät tytöt itse.

1.2. Aineiston kerääminen ja rajaaminen

Tutkimuksen pohjana on aineisto, jonka keräsin internetissä nimettömästi täytettävällä kyselytutkimuksella. Linkki kyselyyn julkaistiin suomenkielisellä goSupermodel-sivustolla. Kyselylinkki julkaistiin sivuston uutisessa³, jonka otsikko oli ”Osallistu tutkimukseen”. Johdannossa kerrottiin lyhyesti, mistä tutkimuksessa on kyse ja korostettiin vastausten olevan

---

² Aiheesta lisää esim. Saarikoski 2013, 56-57.

³ Katso liite 3.

nimettömiä. Jotkut nuorista kokevat seksiin liittyvät asiat häpeällisinä enkä halunnut, että joku jättäisi vastaamatta mahdollisten jälkiseurausten pelossa. Uutisesta tehtiin tarkoituksella tylsä – siinä ei esimerkiksi ollut goSupermodelin normaalikäytännöstä poikkeavasti lainkaan kuvia tai innostavaa kieltä – jotta kyselylinkkiä klikkaisivat vain ne, jotka oikeasti halusivat osallistua. Samasta syystä osallistumisesta ei luvattu minkäänlaista palkintoa.

Kyselyn 16 kysymyksen joukossa oli sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Kiinnostavaa kysyttävää olisi tietysti ollut vaikka millä mitalla, mutta päätin rajata aiheet niin, että suurin osa vastaajista näkee vain kymmenisen kysymystä. Halusin vastausten olevan mietittyjä ja tiesin, että avoimiin kysymyksiin vastaaminen voi viedä paljon aikaa. Siksi pieni kysymysmäärä tuntui oikealta ratkaisulta. Kysymysluonnoksia kommentoivat graduseminaariryhmä, graduohjaajani Susanna Paasonen ja kaksi watAgamen eli goSupermodelin omistavan yrityksen työntekijää.

Kysely oli auki 30.11.2013 – 22.1.2014, mutta suurin osa vastauksista tuli ensimmäisen viikon aikana. Näin odotinkin käyvän, sillä goSupermodelin uutisten huomioarvo on suurin kahden, kolmen ilmestymistä seuraavan päivän aikana. Vastauksia tuli 1423. Koska kysyin ajatuksia seksiin liittyvien viestien vastaanottamisesta tai lähettämisestä ja koska kaikilla ei niistä ole kokemusta, osa vastaajista näki vain muutaman kysymyksen.

Kyselyyn osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Kyselyyn osallistuneiden lasten vanhemmilta ei kysytty suostumusta. En kokenut sitä tarpeelliseksi, sillä lapsia ei ole mahdollista tunnistaa vastausten perusteella. Heistä ei ole tallessa mitään yhteystietoja, ei edes IP-osoitteita. Kysely on lisäksi melko pintapuolinen eikä vaadi vastaajalta samanlaista syventymistä ja henkilökohtaisuutta kuin esimerkiksi haastattelu. Koska lasten (netti)seksi on vaikea aihe, olisi tutkittaville saattanut koitua negatiivisia seurauksia siitä, että heidän vanhempansa tietäisivät halukkuudesta osallistua kyselyyn. Tutkimukseni lähtökohtana on nimenomaan lasten oman äänen kuuluviin saattaminen, eikä näin mielestäni tapahdu, jos vanhemmat voivat kieltää lapseltaan osallistumisen kyselyyn.

Vastaaja saattoi jättää kyselyn täyttämisen kesken koska tahansa. Vastauksia ei tallennettu, ellei vastaaja täyttänyt koko kyselyä. Kyselystä oli myös mahdollista kysyä lisäkysymyksiä sekä kyselyn päätteeksi että kyselystä ilmoittavassa uutisessa antamastani sähköpostiosoitteesta, mutta kukaan ei tarttunut mahdollisuuteen. Kyselyn vapaaehtoisessa

palautteosiossa kukaan ei maininnut kyselyn aiheuttaneen esimerkiksi pahaa mieltä eikä vastaavia kommentteja näkynyt goSupermodelin avoimella foorumillakaan.

Uutinen näytettiin vain niille goSupermodelin käyttäjille, jotka olivat merkinneet palveluun iäkseen vähintään 13 vuotta. Päätös oli minun ja watAgamen yhteinen. Seksiin liittyviä asioita käsitellään Suomessa peruskoulun viidennellä luokalla, jolloin valtaosa oppilaista on 11–12-vuotiaita, joten pelasimme varman päälle valitessamme kyselyn alarajaksi 13 vuotta. Arvelimme, että myös nuoremmat vastaajat saattaisivat nähdä kyselyn, sillä omaksi iäkseen voi goSupermodelissa ilmoittaa minkä tahansa eikä iän paikkansapitävyyttä ole mahdollista tarkistaa. Kysely oli siis suunniteltu 13-vuotiaille ja sitä vanhemmille, muttemme uskoneet sen voineen olla haitallinen nuoremmillekaan.

goSupermodel valikoitui kyselyn toteutuspaikaksi luonnollisesti. Se on suomalaislasten suosituimpia ajanviettopaikkoja internetissä. Kun esimerkiksi Lasten mediabarometrissä vuonna 2012 kysyttiin lasten suosikkisivustoja internetissä, goSupermodel on neljäsluokkalaisten tyttöjen listalla ensimmäisenä ja kuudesluokkalaisten listalla kolmantena Facebookin ja YouTuben jälkeen (Suoninen 2013, 201). Valintaan vaikutti myös se, että olin tutkimuksen toteutushetkellä ja tutkimusta kirjoittaessani töissä goSupermodelin omistavassa watAgame-yrityksessä. Arvelin kolmen vuoden työkokemukseni yrityksessä auttavan kyselyn tekemisessä ja vastausten analysoimisessa sekä ilmiön ymmärtämisessä ylipäättään. Koska kysely ei käsittele goSupermodelia tai sen käyttäjiä vaan lapsia ja nuoria yleisesti, ei työsuhteesta koidu tutkimuseettisiä ongelmia.

Kysely käsitti kaikenlaiset internetpalvelut ja mobiilisovellukset – niin lapsille kuin aikuisillekin tarkoitettut. Tulokset eivät kuvasta vain goSupermodelin tai minkään muunkaan yksittäisen palvelun tilaa. Palveluita enemmän onkin syytä keskittyä lasten kokemukseen: seksiin liittyvä viesti ilahduttaa tai satuttaa samalla tavalla riippumatta siitä, missä se on vastaanotettu.

Kyselyyn vastanneista 1423 henkilöstä 1372 kertoi olevansa tyttöjä, 21 poikia ja 30 valitsi vaihtoehdon ”ei kumpikaan”. Jako oli odotettu, sillä kysely toteutettiin tyttöjen suosimalla sivustolla. Koska muita kuin tyttöjä oli niin vähän, rajasin heidät kokonaan pois tarkastelusta.

Vastaajien ikäjakauma on suuri. Valtaosa vastaajista on 13–15-vuotiaita. Heidä oli yhteensä 904. Vähäisen vastaajamäärän vuoksi päädyin rajaamaan pois tarkastelusta ikäryhmät 6 tai

nuorempi (kaksi vastaajaa), 7 (yksi vastaaja), 8 (yksi vastaaja), 9 (10 vastaajaa) ja 10 (13 vastaajaa). Lisäksi jätin pois ikäryhmät 19 (24 vastaajaa), 20 (ei yhtään vastaajaa) ja 21 tai vanhempi (20 vastaajaa). Rajasin tarkasteluun 11–18-vuotiaat tytöt, jolloin vastaajia on 1296. Suurimman ryhmän muodostavat 13–15-vuotiaat, joita on tässä aineistossa 870 kappaletta. Pienimmät yksittäiset ikäryhmät ovat jälleen 11- ja 18-vuotiaat, joista kumpaankin kuuluu 61 henkilöä.⁴

Kyselyn tulokset eivät ole yleistettävissä kaikkia 11–18-vuotiaita tyttöjä koskeviksi. Tämä oli tiedossa jo suunnitteluvaiheessa. Suurin osa vastaajista on internetin aktiivikäyttäjiä. Vaikka goSupermodel onkin suosittu palvelu, julkaisupaikkana se tietenkin rajaa kyselyyn osallistuvia. Luotettavimmat tulokset olisi saavutettu julkaisemalla sama kysely useassa eri palvelussa. Silloinkin tuloksista jäisivät pois ne lapset, jotka käyttävät internetiä vain satunnaisesti tai eivät ollenkaan. Vastaukset ja tutkimuksen tulokset antavat toivottavasti kuitenkin hyödyllistä materiaalia seksiin liittyvien viestien tarkasteluun ja tyttöjen äänen esiin saattamiseen.

1.3. Muutama periaate ja keskeinen käsitteistö

Kun kerron aineistostani, käytän suoria lainauksia avoimista vastauksista. Tyttöjen omien sanavalintojen ja argumentointikeinojen näyttäminen on analyysin ja sen ymmärtämisen kannalta oleellista. Lainaukset ovat paikallaan juuri sellaisina kuin ne on kirjoitettu – joskin niitä on joissakin tapauksissa lyhennetty. En korjaa tai osoita lainausten kielivirheitä. Sen sijaan saatan selventää niissä käytettyjä ilmaisuja alaviittein. Lainauksia on paikoin runsaasti, mutta runsaus on tarpeen kuvaamaan vastausten kirjoa. Lainauksen perään on aina merkitty kirjoittajan ikä ja sukupuoli. En yksilöi vastaajia sen tarkemmin – lukijan ei siis ole mahdollista tietää, onko samaa vastaajaa lainattu muuallakin tässä tutkimuksessa.

Vastaajat mainitsivat silloin tällöin spontaanisti jonkin palvelun nimen. Olen poistanut ne lainauksista, sillä ne eivät ole tutkimuksen kannalta merkityksellisiä. Tietoa yksittäisistä palveluista on käytetty vain sen määrittämiseen, onko jotakin tapahtunut lapsille vai aikuisille

---

⁴ Katso taulukko 1.

tarkoitettu palvelussa. Tämä on olennaista joissakin analyysin vaiheissa, esimerkiksi sopimattomien viestien raportoinnista⁵ puhuttaessa.

Aineisto on yhdistelmä sekä määrällistä että laadullista tietoa. Laadullisen aineiston sisältöanalyysin lisäksi olen luokittelemalla muuttanut lähes kaikkien kysymysten laadulliset vastaukset määrälliseksi tiedoksi, jotta vertailu ja yleistysten teko olisi mahdollista. Näin syntyneet taulukot ovat tutkimuksen liitteinä.

Käytin kyselylomakkeessa ilmaisua ”viesti, jossa puhutaan seksistä”. Halusin antaa vastaajalle tilaa omaan tulkintaan. Alustustekstissä, joka oli näkyvissä jokaisella kysymyssivulla, kerroin näiksi viesteiksi laskettavan myös roolipelit, joissa on seksikohtauksia. Arvelin niiden olevan suosittuja enkä halunnut, että ne jäisivät pois vastauksista.

”Seksistä puhuminen” voi merkitä eri asioita eri ihmisille. Siksi en kokenut tarpeelliseksi määritellä sitä tarkemmin. Vastauksista ilmeneekin suuri sisältöjen kirjo: Seksistä puhuminen kattaa esimerkiksi asiallisen keskustelun ehkäisystä, ehdotukset tapaamisesta seksin merkeissä, alastonkuvien lähettämisen, roolipelien seksikohtaukset ja vitsit, joissa on seksuaalinen sävy.

Suomalaiseen kielenkäyttöön ei ole vakiintunut termiä seksijutuista kirjoittamiselle. Englanniksi tähän viitataan usein termillä sexting. Se on yhdistelmä sanoista sex ja texting – siis seksi ja tekstiviestittely – ja viittaa seksiin liittyvien tekstien tai kuvien lähettämiseen toiselle henkilölle. Sitä käytettiin alun perin kuvaamaan nimenomaan matkapuhelimesta toiseen lähetettyjä seksiviestejä, mutta nykyään sitä käytetään myös nettipalvelujen ja -sovellusten välityksellä lähetetyistä viesteistä.⁶ Termi on kuitenkin ongelmallinen, koska sen tarkasta määritelmästä ei edes tutkijapiireissä olla yksimielisiä (esim. Kerstens & Stol 2014, 2). Epämääräisyyden vuoksi ja suomalaisen vastineen puuttuessa viittaa kaikkiin tutkimuksen kattamiin viesteihin ilmaisulla ”viestit, joissa puhutaan seksistä”.

---

⁵ Raportointi tarkoittaa mahdollisuutta kertoa asiattomasta tai sääntöjä rikkovasta sisällöstä palvelun ylläpitäjille. Lähes kaikki yhteisöpalvelut tarjoavat mahdollisuuden raportoida, mutta tavat reagoida raporteihin vaihtelevat palvelusta toiseen. Raportointimahdollisuus on yleensä sisäänrakennettu palveluun, jolloin raportointi on käyttäjälle helppoa. Se voi tapahtua esimerkiksi klikkaamalla tiettyä ikonia ja kirjoittamalla lyhyen kuvauksen siitä, mikä sisällössä on epäsovinnainen. Palvelun kohderyhmä on raportointinäkökulman kannalta tärkeä, koska aikuisille ja lapsille suunnatuissa palveluissa on erilaiset säännöt.

⁶ Sextingistä lisää mm. Bond 2011, Temple 2012 ja Hasinoff 2014.

Kyselyn käsittämien palveluiden joukossa on erilaisia yhteisöpalveluita, pikaviestimiä, blogialustoja, chattipalveluita ja pelipaikkoja. Palveluiden monimuotoisuuden vuoksi myös sana viesti voi merkitä monia asioita, esimerkiksi yksityisviestiä, chattiviestiä, sähköpostia tai kommenttia. Tarkoitus oli tutkia nimenomaan yksityisiä viestejä tai kahdenkeskisiä chattiviestejä, minkä lähes kaikki vastaajat ymmärsivätkin.

Tässä tutkimuksessa puhutaan riskeistä ja haitoista. On tärkeää erottaa ne toisistaan. Riski viittaa potentiaaliseen vaaraan. Esimerkiksi tuntemattomalle juttelu internetissä on riski juttelun lopputulemasta huolimatta. Henkilö ei esimerkiksi välttämättä olekaan se joksi on esittäytynyt ja saattaa käyttää saamiaan tietoja vaikkapa kiristämiseen. Tuntematon henkilö ei kuitenkaan välttämättä ole paha, vaan hänestä saattaa muodostua hyvä ystävä. Siinä tapauksessa riski ei johda haittaan. Haitaksi määritelen kaiken, mikä on henkilön mielestä jotenkin epätoivottua. Haitan määritelmä on siis riippuvainen tutkittavan kokemuksesta.⁷

1.4. Tutkimuksen raamit

Aiempaa tutkimusta lasten internetinkäytöstä ja internetiin liittyvistä riskeistä on tehty monista näkökulmista, joita ovat esimerkiksi mediakasvatus, sosiologia, lakitiede ja lääketiede. Merkittävä osa tutkimuksesta on tehty tarpeeseen: esimerkiksi kartoittamaan lasten netinkäyttöä säädöksiä tai ohjeistuksia varten. Lähdekirjallisuutta tarkastellessani olen painottanut 2000-luvulla ja mieluummin vielä 2010-luvulla tehtyä tutkimusta. Syy on yksinkertainen: internet ja tavat käyttää sitä muuttuvat hurjaa vauhtia. Siksi jo kymmenen vuotta sitten tehty tutkimus voi olla aikansa elänyttä – silloin ei esimerkiksi tiedetty nykyisenglaisista älypuhelimista ja niihin saatavista sovelluksista vielä mitään.

Hyödynnän lähteinä ja aineistoni keskustelukumppaneina runsaasti EU Kids Online -verkoston tutkimuksia.⁸ Vuosia kestänyt euroopanlaajuinen tutkimustyö luo hyvän pohjan suomalaislasten netinkäytön tarkastelulle. Pysin painottamaan nimenomaan suomalaisiin

---

⁷ Samankaltaiseen määritelmään ovat päätyneet myös Livingstone, Haddon, Görzig ja Ólafsson (2011, 14–15) tutkimuksessa, jossa kysyttiin lasten ja nuorten kokemuksia internetissä kohdatuista riskeistä.

⁸ Esim. Haddon ym. 2012, Kupiainen ym. 2011, 2012 ja 2013, Livingstone ym. 2011 ja 2013 ja Staksrud ym. 2009.

lapsiin liittyvää tutkimustietoa, mutta sitä ei ole aina saatavilla. Siksi käytän myös muissa maissa tehtyä tutkimusta, jonka tuloksien sovittamiseen juuri suomalaislapsiin suhtaudun kuitenkin varauksella. Tuon tämän esille myös tekstissä.

Seksiin liittyvien viestien saamista on sivuttu esimerkiksi EU Kids Online -tutkimushankkeessa, mutta siinä lapsilta ei kysytty, miltä viestien saaminen tuntui. Ainoa aiheesta löytämäni lapset ääneen päästävä tutkimus on hollantilaisten Joyce Kerstensin ja Wouter Stolin (2014) tekemä. Myös Kerstens ja Stol kirjoittavat aiemman tutkimuksen puutteesta (Emt., 2). He mainitsevat myös, että olemassaoleva tutkimus tapaa leimata internetissä seksiin liittyviä viestejä saaneet ja kirjoittaneet lapset joko uhreiksi tai hankaluuksia tahallaan etsiviksi huimapäiksi (Emt., 10).

Tutkin keräämäni aineiston perusteella, millaisia seksiin liittyviä viestejä tytöt ovat vastaanottaneet tai lähettäneet ja millaisia ajatuksia viestit herättävät. Aineistosta kerroin jo tässä luvussa. Toisessa luvussa kerron taustaksi, millaisia netinkäyttäjiä suomalaislapset ovat ja avaan hieman yleistä, lasten seksuaalisuutta koskevaa debattia. Kolmannessa luvussa keskityn lasten netinkäyttöön liitettyihin riskeihin, joita tarkastelen tutkimuskirjallisuuden ja aineistoni varassa. Neljäs luku nojaa vahvasti omaan aineistooni, jonka avulla esittelen tyttöjen nettiseksiin hieman tuntemattomampia puolia kuten roolipelejä.

2. LASTEN NETTIELÄMÄ ON VANHEMPIEN VALVOMAA

2.1. Suomalaislapset netinkäyttäjinä Euroopan eliittiä

EU Kids Online –tutkijat ovat seuranneet eurooppalaislasten netinkäyttötapoja jo vuosia. Kansallisia tuloksia vertaillut tutkijaryhmä on luokitellut Euroopan maat neljään ryhmään lasten netinkäytön ja kohdattujen riskien perusteella. Suomi kuuluu ryhmään nimeltä ”higher use, some risk”. Suomen kanssa samaan ryhmään kuuluvat Kypros, Alankomaat, Puola, Slovenia ja Britannia. Muut luokittelussa käytetyt ryhmät ovat ”lower use, lower risk”, ”lower use, some risk” ja ”higher use, higher risk”. Mielenkiintoista on, että muut Pohjoismaat kuuluvat ”higher use, higher risk” -ryhmään. (Haddon & Livingstone 2012, s 2.)

Suomen kaltaisissa higher use, some risk -ryhmän maissa internetiä käytetään paljon ja niissä lapset kohtaavat joitakin riskejä. Syiksi riskien muita pienempään määrään arvioidaan esimerkiksi onnistuneita tiedotuskampanjoita, toimivaa lainsäädäntöä ja vanhempien puuttumista lasten netinkäyttöön. (Haddon & Livingstone 2012, s 2.) Nämä selittänevät erot Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä. Suomi esimerkiksi on pohjoismaista ainoa, jolla on selvä kansallinen hyviin medialukutaitoihin liittyvä linjaus (Dunås 2013, 41). Sen on laatinut opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ulottuvat vuoteen 2016 ja niitä seurataan vuosittain (Opetus- ja kulttuuriministeriä 2013, 4).

Suomalaislasten netinkäyttötaidoista kuuluu vertailututkimuksissa pelkkää hyvää. Internet on kiinteä osa suomalaislasten elämää ja netinkäyttö aloitetaan jo nuorena. Peräti 98 prosenttia 11–16-vuotiaista käyttää internetiä ainakin kerran viikossa ja 79 prosenttia päivittäin (Livingstone, Haddon, Görzig & Ólafsson 2011, 25). Internetiä käyttävistä suomalaislapsista 67 prosentilla on profiili jossakin sosiaalisen median palvelussa. Se on Euroopan keskiarvoa eli 59 prosenttia reilusti korkeampi. (Kupiainen ym. 2012, 21) Suomalaislapsilla on Euroopan parhaat tietotekniikan käyttötaidot, mikä auttaa selviämään riskeistä, joita varhain aloitettu netinkäyttö tuo tullessaan. Siksi internetissä kohdatuista riskeistä koituu haittaa vain harvoin. (Kupiainen & Suoninen & Nikunen 2011, 57.)

2.2. Vanhemmat puuttuvat lasten netinkäyttöön

Suomalaiset vanhemmat puuttuvat lastensa netinkäyttöön monin tavoin. 90 prosenttia 9–16-vuotiaiden lasten vanhemmista kertoo rajoittavansa käyttöä (Livingstone ym. 2011, 110). Vanhemmat tarkistavat saatavilla olevia netinkäyttötietoja ja rajoittavat tai valvovat käyttöä siihen tarkoitettujen ohjelmien avulla (Kupiainen ym. 2011, 52). Näitä keinoja lienevät esimerkiksi selaimen sivuhistorian ja kirjanmerkkien tarkastelu sekä ostettujen tai tietokoneesta valmiiksi löytyvien ikäsuodattimien ja käyttöaika rajoittimien hyödyntäminen.

Lähes kaikki vanhemmat, 94 prosenttia, kertovat keskustelevansa 9–12-vuotiaiden lastensa kanssa netinkäytöstä. Lasten vanhetessa keskustelua käydään vähemmän: 13–16-vuotiaiden kanssa netinkäytöstä juttelee enää 85 prosenttia vanhemmista. (Kupiainen ym. 2011, 52.) Luvut kuitenkin osoittavat, että lasten netinkäyttö kiinnostaa vanhempia.

Valvontaan liittyy myös mielenkiintoinen eettinen seikka. EU Kids Online –kyselyyn vastanneista 15–16-vuotiaista lapsista 65 prosenttia sanoi, etteivät vanhemmat seuraa heidän netinkäyttöään. Kun asiaa kysyttiin vanhemmilta, vain 40 prosenttia kertoi jättävänsä lapsensa netinkäytön seuraamatta. Nuorempien ikäryhmien kohdalla prosenttimäärien ero on pienempi mutta samankaltainen. Näyttää siis siltä, että vanhemmat valvovat netinkäyttöä lasten siitä tietämättä ja että salavalvonta yleistyy lapsen vanhetessa. (Kupiainen ym. 2011, 52.) On vaikea sanoa, onko valvonnalla merkitystä lapsen netinkäyttöön ja osaavatko vanhemmat löytää juuri sen, mitä lapsi ehkä haluaa piilotella.

Vanhemmat rajoittavat tyttöjen ja poikien mediankäyttöä eri tavoin. Tyttöille asetetut rajoitukset liittyvät sisältöihin, pojilta taas rajataan lähinnä käyttöaika. (Suoninen 2013, 172⁹). Tietoturvasuuteenkin liittyvissä asioissa on eroa: Vanhemmat rajoittavat, säätelevät ja opastavat tyttöjä enemmän kuin poikia. Vanhemmat mieltävät netinkäytön olevan tytöille suurempi riski kuin pojille, vaikka pojat voivat yhtä lailla päätyä esimerkiksi hyväksikäyttäjän uhriksi. (Emt., 173.)

Lapsille netinkäyttöä opettavat lähinnä vanhemmat ja sisarukset. Teini-iässä kaveritkin alkavat antaa ohjeita. Nettitaitoja opitaan myös koulussa. Internetin käyttöön pienestä pitäen kasvaneet lapset ovat erikoisessa asemassa vanhempiinsa nähden. Vanhempien on ehkä

---

⁹ Annikka Suonisen huomiot perustuvat 10–12-vuotiaita ja heidän vanhempiaan käsittelevään tutkimukseen. Tulokset eivät siis välttämättä ole yleistettävissä myös muihin ikäryhmiin.

tarvinnut erikseen opetella netinkäyttöä, kun taas nykylapset ovat syntyneet maailmaan, jossa internet on itsestäänselvyys. Tämän takia lapsetkin opettavat aikuisia tietokoneen ja internetin käytössä. (Uusitalo ym. 2011, 117–118.)

Tutkimustulosten perusteella vaikuttaa siltä, että internetistä keskustellaan suomalaiskodeissa ja että lasten nettitekemisiä valvotaan. Se ei kuitenkaan tarkoita, että vanhemmat tietäisivät kaiken lasten netinkäytöstä. Vanhemmat esimerkiksi olettivat lasten kohdanneen internetissä sopimatonta sisältöä enemmän kuin lapset itse raportoivat (Kupiainen ym. 2012, 3). Tulos kieli eroa lasten ja vanhempien välillä: vanhemmat kokevat sopimattomaksi sisällöksi paljon sellaista, jota lapset pitävät normaalina tai ainakin häiritsemättömänä.

Mielenkiintoista kyllä, suomalaisvanhemmista 57 prosenttia vastaa tietävänsä, onko heidän lapsensa saanut tai lähettänyt netissä seksiin liittyviä viestejä (Kupiainen ym. 2012, 22). Ilmi ei käy, miksi vanhemmat tietävät asiasta. Lapsi on toki voinut kertoa viesteistä itse tai vanhempi on voinut nähdä viestit tietokoneella – ehkä sattumalta, ehkä osana rutiinomaista tarkistamista. Vanhempi saattaa myös olettaa, että viestejä ei ole vaihdeltu, jos lapsi ei ole asiasta puhunut.

Uusitalo, Vehmas ja Kupiainen kertovat olevan selvää, että lapsilla on salaista mediankäyttöä, josta ei kerrota vanhemmille. Heidän haastattelemansa lapset kertoivat pelaavansa vanhemmilta salaa esimerkiksi kännykällä. Se onkin helppo tarvittaessa sujuuttaa piiloon. (Uusitalo ym. 2011, 127.) Lapset todennäköisesti tekevät salaa muutakin kuin pelaavat. Nettiseksi voi hyvinkin olla yksi salatekemisen muoto. Mitä nuorempi lapsi on kyseessä, sitä kielletympinä seksiin liittyvät asiat koetaan. Ne kuitenkin kiinnostavat jo nuorena, ja netti tarjoaa oivallisen alustan niihin perehtymiseen.

Internet on lasten ja nuorten suosimista tiloista ainoa, joka ei ole ainakaan kokonaan vanhempien tai muiden aikuisten kontrolloitavissa (boyd 2014, 104). Esimerkiksi Yhdysvalloissa vanhemmat tapaavat kulkea lastensa mukana julkisilla paikoilla. Lapset ovat siis siirtäneet seikkailunsa kaduilta internetiin, jossa opitaan myös sosiaalisia taitoja ja annetaan oman identiteetin kehittyä. (Jewkes & Wykes 2012, 938.) Internetissä on helppo päästä yhteyksiin erilaisten ihmisten ja näkemysten kanssa vanhempien mielipiteistä riippumatta (boyd 2014, 104). Vaikka Suomessa lapset saavatkin kulkea vapaammin kuin Yhdysvalloissa, lienee trendi samankaltainen.

2.3. Lasten netinkäytön riskit ja niistä keskustelu

EU Kids Online -tutkimushankkeessa haastateltiin noin kymmentä tuhatta eurooppalaislasta internetin riskeistä. Riskin ei tässä yhteydessä välttämättä ajatella tarkoittavan ikävää kokemusta, vaan sitä voi verrata liikennesriskiin: Se on olemassa, mutta hallittavissa varovaisuudella (Livingstone Kupiaisen 2013, 7 mukaan). Mitä riskit sitten ovat? Staksrud ja Livingstone (2009) määrittelevät nettiriskeiksi esimerkiksi pornografisen, itsetuhoisen, väkivaltaisen, rassistisen tai vihamielisen sisällön kohtaamisen, kiusatuksi tulemisen, yksityisyyden loukkaamisen ja sopimattomien, esimerkiksi seksuaalisen hyväksikäytön valmisteluun tai ahdisteluun liittyvien viestien vastaanottamisen (Emt., 367).

Riskit eivät läheskään aina johda haittaan: Lapsista vain 12 prosenttia raportoiti jonkin netissä kohdatun, tutkijoiden riskiksi määrittelemän asian pahoittaneen mielen tai muuten häirinneen viimeisen vuoden aikana (Livingstone ym. 2013, 2). Luku on yllättävän pieni, kun otetaan huomioon, miten paljon mediatilaa internetin riskeille annetaan. Riskisisältöä kohdanneilta lapsilta kysyttiin myös, häiritsikö kohtaaminen heitä. Tulos vaihtelee reippaasti riskityypistä toiseen. Kiusaaminen on tilastoykkönen: kiusatuista suuri osa pitää sitä myös häiritsevänä. Seksiin liittyvät viestit ja pornon näkeminen koettiin vähemmän häiritsevinä. (Livingstone ym. 2013, 13.)

Lapsilta kysyttiin muun muassa, mikä netissä kohdattu häiritsi heitä. Listan ykköseksi päätyi pornografinen sisältö, jonka mainitsi ensimmäisenä viidesosa tutkituista lapsista. Tulos on kuitenkin voinut vääristyä: Lapset saattavat ottaa huomioon aikuisten ja joukkotiedotusvälineiden välittämän pornoon liittyvän huolen ja siksi mainita sen ensimmäisenä. (Livingstone, Kirwil, Ponte & Staksrud 2013, 3.) Suomen kaltaisissa ”higher use, some risk” -maissa pornografisen sisällön mainitsi 17 prosenttia vastaajista (Emt., 12).

Kuten edellä todettiin, 11–16-vuotiaista eurooppalaislapsista 15 prosenttia (18 prosenttia suomalaisista) on nähnyt tai saanut seksiin liittyviä viestejä internetissä (Livingstone ym. 2013, 13). Lukuun kuulunevat siis myös esimerkiksi keskustelufoorumeilla nähdyt, ei-yksityiset viestit. 14 prosenttia taas kertoi nähneensä seksuaalisia kuvia tai nettisivuja viimeksi kuluneen vuoden aikana (Emt., 13). Suomalaislapsista 29 prosenttia kertoo nähneensä netissä kuvia, jotka ovat selvästi seksuaalisia. Niitä ovat esimerkiksi kuvat alastomista tai seksiä harrastavista ihmisistä. Viideosa kuvia nähneistä lapsista koki ne

häiritsevinä. Kuviin ei kuitenkaan törmätä vain internetissä: Niitä nähdään myös televisiossa, kirjoissa, lehdissä, elokuvissa ja dvd-levyillä. (Kupiainen ym. 2011, 55.)

Joyce Kerstens ja Wouter Stol (2014) selvittivät hollantilaisessa tutkimuksessa lasten asenteita seksiin liittyviä viestejä kohtaan ja huomasivat, että runsaasti internetiä käyttävät lapset ovat muita turvallisemmassa asemassa, sillä he joutuvat muita harvemmin ikäviksi koettuihin tilanteisiin. Syynä voi olla tekemällä oppiminen: netinkäyttökokemuksen karttuessa paranee myös taito tunnistaa ja välttää riskitilanteita. (Emt., 11.) Tämän vuoksi onkin harmillista, että jotkut vanhemmat rankaisevat netissä mokaillutta lastaan netinkäyttökiellolla.

Estottomaan nettikäyttäytymiseen¹⁰ taipuvaiset lapset päätyivät kuitenkin muita todennäköisemmin negatiivisiksi ja häiritseviksi koettuihin tilanteisiin. Myös henkisesti huonosti voivat lapset kokevat seksiin liittyvät, netissä kohtaamansa tilanteet muita useammin häiritsevinä. Moni negatiivisia tunteita kokenut lapsi on joutunut muunkinlaisten ikävien nettikokemusten kuten kiusaamisen uhriksi. (Kerstens & Stol 2014, 11.) Lasten netinkäyttö on samantapaista Hollannissa ja Suomessa (Haddon & Livingstone 2012, s 2), joten myös suomalaislapsia on mahdollista tarkastella tulosten pohjalta.

Iällä on suuri merkitys. Mitä vanhempi lapsi, sitä positiivisemmin hän suhtautuu internetissä kohtaamiinsa seksiin liittyviin tilanteisiin. Iän karttuessa kasvaa myös todennäköisyys hakeutua seksisisältöjen pariin oma-aloitteisesti. (Kerstens & Stol 2014, 11.) Kehitys kulkee käsi kädessä lapsen fyysisen ja henkisen kasvun kanssa. Samaan tulokseen päädyttiin myös amerikkalaistutkimuksessa, jossa todettiin vanhempien lasten suhtautuvan alastonkuvapyyntöihin nuorempia positiivisemmin: Mitä vanhempi lapsi, sitä todennäköisemmin hän oli lähettänyt kuvan tai suhtautunut kuvapyyntöihin neutraalisti (Temple ym. 2012, 9).

On selvää, että lapsille tapahtuu pahoja asioita. Ne tapahtuvat kuitenkin useimmiten tutuissa paikoissa, kuten koulussa, kotona tai uskonnonharjoituspaikoissa. Internet on vanhemmille vieras ja vaikeasti hahmotettava paikka. Siksi se tuntuu myös pelottavimmalta. (boyd 2014,

---

¹⁰ Kerstens ja Stol puhuvat verkkoestottomuudesta. Hyvä esimerkki verkkoestottomuudesta on toisten silmitön haukkuminen. Estottomuus on erilaista anonyymisti verkossa kuin kasvokkaisessa keskustelussa. Aiheesta on kirjoittanut esimerkiksi John Suler (2004).

102.) Kun epävarmuuteen yhdistetään median syöttämät kauhukertomukset, ei ole ihmeäkään, että internet joutuu syntipukiksi.

2.4. Lapsi – aktiivinen toimija vai uhri?

Lasten netinkäytön riskeistä on enemmän tutkimusta kuin lasten netinkäytöstä yleisesti. Merkittävä osa tutkimuksesta on erilaisten lasten etua ajavien järjestöjen tekemää ja tukemaa. Silloin on luonnollistakin, että ongelmakohtista halutaan tietää lisää. Lasten ja internetin kohdalla negatiiviset tutkimustulokset kuitenkin uutisoidaan herkästi, joten medioiden perusteella jää helposti kuva siitä, ettei lasten netinkäyttöön liity mitään positiivista. Suuri osa lapsista viettää netissä kuitenkin ihan tavallista ja harmitonta arkea (Jonsland 2014, 4) – esimerkiksi kyselyyni vastanneista tytöistä 45 prosenttia ei ollut saanut internetissä seksiin liittyviä viestejä ollenkaan. Läheskään kaikki viestejä saaneet lapset eivät pitäneet niitä haittana.

Elisabeth Staksrud ja Sonia Livingstone (2009) toteavatkin lasten netinkäytön riskien olevan kiinteä osa länsimaiden julkista keskustelua. Näin on ollut koko sen ajan, kun netinkäyttö kodeissa on yleistynyt. Lasten ajatellaan yleisesti osaavan käyttää ja soveltaa tekniikkaa monipuolisesti sekä hyötyyn että huviin. Riskeistä puhuttaessa lapset kuitenkin esitetään mahdollisina uhreina. (Emt., 364–365.) Julkisessa keskustelussa annetaan siis ymmärtää, että ilman internetin riskejä lapset eivät välttämättä koskaan kohtaisi heille sopimatonta tai harmia aiheuttavaa sisältöä, joka väistämättä turmelee heidät.

Uhriasenne vaikeuttaa päättäjien, opettajien ja vanhempien työtä. Internetin käyttöä halutaan sen hyötyjen takia edistää, mutta riskien pelätään olevan hyötyjä suurempia. Ongelmaa on pyritty ratkaisemaan esimerkiksi jättämällä riskit kokonaan huomiotta tai rajoittamalla lasten netinkäyttöä, mutta kumpaakaan keinoa ei ole koettu toimivaksi. Kestävämmäksi ratkaisuksi Staksrud ja Livingstone ehdottavat lasten selviytymiskeinojen parantamista tukemalla ja opettamalla. Muita tapoja ovat yritysten ja vastaavien tahojen toiminta ongelmaa vastaan, tiedon jakaminen vanhemmille ja opettajien kouluttaminen. (Staksrud ym. 2009, 365.)

Koska kaikki vanhemmat eivät tiedä nettiseksistä tai hyväksy sitä, seksijuttujen kirjoittelusta kiinni jäämisellä voi olla monenlaisia seurauksia. Pelästynyt vanhempi saattaa esimerkiksi

kieltää lapselta netinkäytön kokonaan. Rangaistus on vanhemman ensireaktiona ymmärrettävä: Jos lapsi ei käytä nettiä, ei hän kohtaa siellä vaarojakaan. Pahimmassa tapauksessa vaarojen määrä kuitenkin vain kertautuu. Lapsi saattaa alkaa käyttää nettiä salaa ja siten jäädä ilman aikuisen valvontaa ja tukea. Jos lapsi sitten kohtaakin netissä esimerkiksi jotakin pelottavaa, asia voi jäädä kokonaan käsittelemättä aikuisen kanssa.

Tatjana Pajamäki kirjoittaa, että seksistä ja pornosta puhuminen nuorten lasten kanssa voi aikuisista tuntua hämmentävältä ja kiusalliselta (2013, 58.) Yhtä vaikeaa voi olla hyväksyä, että oma lapsi alkaa aikuistua ja sitä myötä kiinnostua seksistä. Asiaa ei helpota se, että media on täynnä pelottelevia kertomuksia. Hyviäkin toimintamalleja kuitenkin on. Giseline Kuipers kertoo, että Alankomaissa pornoon katseleviin nuoriin – etenkin poikiin – suhtaudutaan neutraalisti. Jos lapsen nettipornonkulutus alkaa huolestuttaa vanhempaa, hän tapaa kääntyä asiantuntijoiden puoleen. Suurin osa asiantuntijaorganisaatioista kehottaa keskustelemaan netin seksisisällöistä avoimesti ja samalla valmistamaan lasta niiden kohtaamiseen. Lapsen jyrkkää suojelemista pornolta ei kannateta, sillä halu kuluttaa sitä kuuluu normaaliin kehitykseen. Asiantuntijat tunnustavat pornon voivan olla haitallista, mutta haitat ovat kontrolloitavissa keskustelemalla ja opettamalla teini vastuulliseksi kuluttajaksi. (2006, 388–389.) Samoja ohjeita voi hyvin soveltaa muuhun netin riskisisältöön – siis myös nettiseksiin.

Torjuvilla asenteilla saatetaan aiheuttaa harmia. Seksikuvia lähettäneitä nuoria tarkastellut tutkijajoukko huomauttaa, että kuvien lähettäminen on normaali osa nuorten kehitysvaihetta, jossa identiteetti rakentuu ja muovautuu. Olisi siis tärkeää suhtautua siihen ymmärtävästi eikä tuomitsevasti. Pahimmassa tapauksessa seksikuvat rinnastetaan jopa lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja raiskauksiin. Asettamalla kaikki samalle viivalle tullaan vähätelleeksi oikeiden rikosten vakavuutta. Tutkijat huomauttavat myös, että lasten toisilleen lähettämien seksikuvien normalisoiminen ei tarkoita sitä, että aikuisten olisi hyväksyttävää pyytää tai vastaanottaa niitä lapsilta. (Temple ym. 2012, 5.)

Lapset voivat itse hakeutua seksisisältöjen pariin hyvinkin aktiivisesti. Ruotsalaisista 13–18-vuotiaista tytöistä 15 prosenttia kertoo nähneensä internetissä pornoa viimeksi kuluneen vuoden aikana. Heistä yli puolet kertoi etsineensä sitä oma-aloitteisesti ja neljännes kertoi kaverin näyttäneen sitä. Pornoa nähneistä lapsista 15 prosenttia kertoi pitäneensä siitä ja 30 prosenttia kertoi pitävänsä sitä jännittävänä. (Statens medieråd 2012, 48–50). Näyttöä lasten seksuaalisuudesta aktiivisuudesta ja uteliaisuudesta siis on, vaikka asiasta käydään vieläkin kovaa keskustelua.

Blake Morrison (1997, ks. Jewkes 2010, 16) kertoo, että omaa nuoruuttaan muistellessaan ihmiset tapaavat ajatella kiiltokuvalapsia, joiden viattomuutta on suojeltava. Kun lapset sitten tekevät itse jotakin seksuaalista tai ylipäättään näyttäytyvät seksuaalisina olentoina, mielikuva romuttuu ja jäljelle jää hämmentynyt aikuinen. Ehkä juuri tästä syystä lasten seksuaalisuutta käsittelevä tutkimus keskittyy monesti vaaroihin ja riskeihin.¹¹

Lasten kehityksen kannalta on tärkeää, että seksuaalisuus esitetään hyväksyttävänä asiana. Esimerkiksi paikkaansapitävän, lapsen kehitykselle sopivan tiedon saaminen sekä avoin kommunikaatio edesauttavat kehitystä. Ihmissuhdetaidot, oman itsensä hyväksyminen, julkisen ja yksityisen rajojen ymmärtäminen sekä seksiin liittyvien turvallisuusriskien käsittäminen ovat nekin tärkeitä. (McKee ym. 2010, 16–18.)

Seksuaaliterveyskasvatus johtaa onnistuessaan siihen, että lapset ymmärtävät päättävänsä itse omasta seksuaalisuudestaan ja siitä, kuka heidän kehostaan saa seksuaalista nautintoa hakea. Lapsi ymmärtää oikeutensa ja uskaltaa tarvittaessa vastustaa joukkopainetta (McKee ym. 2010, 16): Toisin sanoen lapsi kasvaa itsenäiseksi seksuaaliseksi toimijaksi. Jotta lapsi voi rauhassa näin tehdä, myös ympärillä olevien ihmisten tulisi tunnustaa lapsen seksuaalinen toimijuus. Näin ei kuitenkaan aina ole.

Tutkijat R. Danielle Egan ja Gail Hawkes (2009) hahmottelevat ehdot sille, että lapset tunnustettaisiin seksuaalisiksi toimijoiksi. Toimijuuden tunnustaminen parantaisi lasten elämää mutta vaatii, että lasten kokemukset ja tieto otettaisiin tosissaan. Eganin ja Hawkesin mukaan lapsen seksuaalisuutta ei pitäisi ajatella aikuisen seksuaalisuuden peilinä tai tuloksena. Siitä puhuttaessa olisi siksi myös syytä välttää arvottavia sanoja kuten ”terveellinen”, ”normaali” ja ”oikea”. Lapsen seksuaalisuuden tapoja ei voi ennustaa: Seksuaalisuuksia voi olla monia, samoin kuin tapoja osoittaa niitä. Lasten ja aikuisten tarpeet sekä tavat tyydyttää niitä voivat poiketa toisistaan rajustikin. Lapsia ei myöskään saisi ajatella aikuisia vähempiarvoisiksi eikä lapsen seksuaalinen toimijuus saisi olla riippuvainen aikuisen suostumuksesta. Lasten suojelemista ei tulisi käyttää perusteluna valvontaan ja sosiaaliseen kontrolliin.¹² (Egan & Hawkes 2009, 395–397.)

---

¹¹ Aiheesta lisää esimerkiksi McKee ym. 2010, 15-16.

¹² Egan ja Hawkes (2009) muistuttavat, että esimerkiksi homofobiaa ja luokka-erottelua on perusteltu 1800- ja 1900-luvuilla sillä, että niillä suojellaan lasten seksuaalisuutta haitallisilta vaikutteilta. (Emt., 397.)

Valitettavasti ajatus siitä, että lapsi ei voisi nauttia internetissä kohtaamastaan seksisisällöistä näkyy jopa tutkijoiden asenteissa. Esimerkiksi käy Elisabeth Staksrudin ja Sonia Livingstonen kirjoittama vertailu, jossa norjalaisilta, brittiläisiltä ja irlantilaisilta lapsilta kysyttiin tuntemuksia netissä nähdystä pornosta. Vastausvaihtoehdot olivat ”En välittänyt siitä”, ”Pidin sitä hauskana”, ”Pidin sitä siistinä”, ”Se sai minut surulliseksi” ja ”Toivon, etten olisi nähnyt sitä” (Staksrud ym. 2009, 375). Vaihtoehtoihin olisi voinut lisätä esimerkiksi ”Se kiihotti minua” ja ”Pidin siitä”. Toki esimerkiksi vaihtoehto ”Pidin sitä siistinä” indikoi pitämisen mahdollisuutta. Sanottakoon kuitenkin, että EU Kids Online -raporteissa tuodaan esiin, että lapset ovat saattaneet pitää tai olla välittämättä viesteistä (Livingstone ym. 2011, 82). Tämä näkökulma jää monista tutkimuksista ja selvityksistä kokonaan pois.

3. NETTISEKSIIN LIITTYVÄ RISKEJÄ

3.1. Reaktio riippuu lähettäjistä

Kyselyyni vastanneista 11–18-vuotiaista tytöistä 55 prosenttia kertoo saaneensa internetissä ainakin yhden seksiin liittyvän viestin.¹³ Heistä 62 prosenttia oli saanut ensimmäisen viestin ollessaan 11–13-vuotias.¹⁴ Niina Uusitalo, Susanna Vehmas ja Reijo Kupiainen (2011) raportoivat tutkimuksessaan lasten mediaympäristöistä, että kiinnostus sosiaaliseen mediaan herää tavallisesti 11 vuoden iässä. Silloin sosiaalisen median sivustot alkavat viedä tilaa muilta mediasisällöiltä (Emt. 90). Seksiin liittyvien viestien tulo näyttää siis usein alkavan jo pian sosiaalisen median käyttöönoton jälkeen.

Ennen mahdollisiin hyväksikäyttöyrityksiin perehtymistä on selvitettävä, vastaanottavatko lapset seksiin liittyviä viestejä aikuisilta vai lapsilta. Lähettäjät ovat yleensä anonyymejä ja valehtelemisen on helppoa. Tässä kappaleessa esitellyt tulokset perustuvat lasten arvioihin. Aikuiseksi arvioitu voikin oikeasti olla pelleilevä ikätoveri tai toisin päin. Lapsen – ja viestit näkevän aikuisen – tulkintaan tilanteesta ja sen vakavuudesta tai nautittavuudesta vaikuttaa ensisijaisesti se, kenet hän arvioi lähettäjäksi. Siksi arvio on tämän tutkimuksen kannalta totuutta tärkeämpi.

Seksiin liittyviä viestejä saaneita vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuka viestejä on lähettänyt. Vaihtoehtoja oli viisi: ”nuori tyttö”, ”nuori poika”, ”aikuinen nainen”, ”aikuinen mies” ja ”sillä ei ole väliä”. Vastaajia pyydettiin valitsemaan vaihtoehto, joka kuvaa suurinta osaa viestien lähettäjistä – moni kun on saanut viestejä useilta tahoilta. Eniten valittiin vaihtoehtoa aikuinen mies. Sen valitsi 223 vastaajaa eli noin kolmasosa vastaajista. Aikuisen naisen valitsi vain viisi vastaajaa.¹⁵ Loput vastaajat jakautuvat kolmen jäljellejääneen vaihtoehdon kesken melko tasaisesti: nuoren pojan valitsi 26 prosenttia vastaajista, nuoren tytön 21 prosenttia ja 21 prosenttia sanoi, ettei lähettäjällä ole väliä.

---

¹³ Katso taulukko 2.

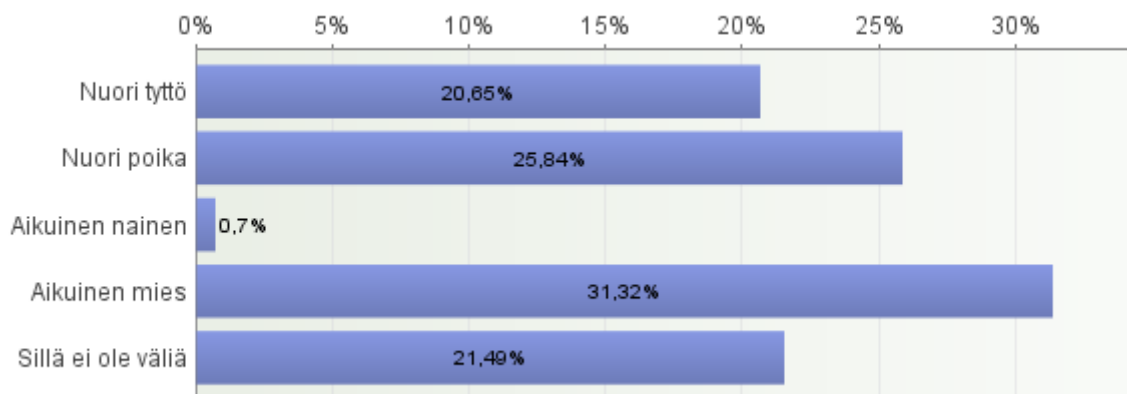
¹⁴ Katso taulukko 8.

¹⁵ Vaihtoehdon aikuinen nainen valinneista viidestä vastaajasta kolme on 17–18-vuotiaita ja kaksi 13-vuotiaista. Kummankin kolmetoistavuotiaan vastauksesta voi päätellä kyseessä olleen jonkinlaisen automaattisen mainoksen tai roskapostin. Kaksi 18-vuotiaista otti saamansa viestit mieluusti vastaan, kun taas 17-vuotias oli niistä ahdistunut. Pienen vastaajamäärän vuoksi aikuisiin liittyvä analyysi pohjautuu vain aikuisilta miehiltä viestejä saaneiden vastauksiin.

Taulukko 3: Viestien lähettäjät

Mieti saamiesi viestien lähettäjiä. Kenen luulet niitä lähettäneen? Valitse se vaihtoehto, joka mielestäsi kuvaa suurinta osaa viestien lähettäjistä.

Vastaajien määrä: 712

Taulukko 4: Viestien lähettämisen syy

Miksi luulet hänen lähettäneen viestejä? Voit valita useita vaihtoehtoja.

Vastaajia: 712

LOPULLISET: SYY	Monivalinta	Avoimet vastaukset	Yht.	% vastaajista
Hän halusi pilaillla.	348	13	361	51%
Hän halusi kiihottua.	358	3	361	51%
Hän halusi harrastaa seksiä netissä.	309	1	310	44%
Hän halusi harrastaa seksiä netin ulkopuolella.	186	2	188	26%
Hän piti minua kauniina.	149	0	149	21%
Hän halusi kiusata.	142	2	144	20%
Hän halusi tavata minut kasvokkain.	117	0	117	16%
Hän halusi ystävän.	38	0	38	5%
Pelasimme roolipeliä.	0	29	29	4%
Hän on nolo, ällö tai pervo.	0	8	8	1%
Hän halusi keskustella aiheesta asiallisesti.	0	8	8	1%
Hän on ystäväni.	0	7	7	1%
Hänellä oli tylsää.	0	4	4	1%
Hän halusi huomiota.	0	3	3	<1%
Hän seurusteli kanssani tai olimme sopineet asiasta.	0	2	2	<1%
Hän oli utelias.	0	2	2	<1%
Hän halusi pitää hauskaa.	0	1	1	<1%
Hän halusi flirttailla.	0	1	1	<1%
Muu syy	0	6	6	1%
En tiedä / Epäselvä vastaus	0	6	6	1%

Lähetäjätietoja vasten on mielenkiintoista tarkastella viestien motiiveja. Seuraavaa lukiessa kannattaa muistaa, että viestien lähettämisen syistä sai valita useita vaihtoehtoja, mutta lähettäjää koskevassa kysymyksessä sai valita vain yhden vaihtoehdon. Vastaukset siis koskevat kaikkia vastaajan saamia viestejä – eivät välttämättä vain niitä, jotka hän sai valitsemaltaan lähettäjätyypiltä.

Viestien lähettämisen syistä¹⁶ kysyttäessä tulokset ovat selvät: Lasten mukaan viestejä lähettävillä aikuisilla on seksi mielessä. Aikuiselta mieheltä viestejä saaneista 72 prosenttia epäilee viestin lähettämisen syyksi lähettäjän halua kiihottua. Halun harrastaa nettiseksiä valitsi 61 prosenttia. 44 prosenttia taas sanoo viestien syyksi, että lähettäjä halusi harrastaa vastaanottajan kanssa seksiä netin ulkopuolella.

Ehkä juuri viestien luonteen takia aikuisilta miehiltä viestejä saaneet olivat keskiarvoa herkempiä kertomaan niistä jollekulle. Neljä ja puoli prosenttia nimittäin kertoi viesteistä kaverille tai sisarelle (keskiarvo kaksi ja puoli prosenttia) ja kolme prosenttia aikuiselle (keskiarvo yksi prosentti). Neljännes vastaajista kirjoitti viestin lähettäjälle kertoakseen, ettei halua moisia viestejä. Palvelun ylläpitäjälle raportin lähetti 15 prosenttia, mikä on huomattavasti keskiarvoa eli 22 prosenttia pienempi osuus.

On syytä pohtia, miksi näin harva raportoi aikuisilta miehiltä saamansa viestit etenkin, kun ne sisältävät muita viestejä useammin suoria ehdotteluja. Yksi mahdollinen syy on, että tällaiset viestit koetaan tietyn ikäisinä tai tietyissä palveluissa niin tavalliseksi osaksi nettikulttuuria, ettei niihin jakseta puuttua. Voi myös olla, että viestit on lähetetty aikuisille suunnatuissa palveluissa, jolloin raportointi ei tunnu niin olennaiselta kuin lasten palveluissa. Seksisisältöisten viestien lähettäminen ei aikuisten palveluissa useinkaan edes riko käyttöehtoja tai muita sääntöjä, jolloin raportoinnille ei koeta olevan syytä.

Aikuisen miehen viestien lähettäjäksi valinneista vain noin viidesosa epäili syyksi pilailua. Vertailuksi kerrottakoon, että nuoren tytön tai sillä ei ole väliä -vaihtoehdon valinneiden kesken pilailu oli suosituin syy. Sen valitsi 68 prosenttia vastaajista¹⁷. Vastauksia kuvaa hyvin 12-vuotiaan tytön luonnehdinta pilaviestien lähettäjästä: ”Halusi esittää tyhmää ja pilailia kustannuksellani tahallaan”. 14-vuotias tyttö kuvailee taas heitä näin: ”Yleensä ne ovat nuoria

---

¹⁶ Katso taulukko 4.

¹⁷ Luku ilman avoimia vastauksia.

kakaroita jotka lähettävät näitä viestejä koska luulevat itteensä niin cooliksi ja aikuismaiseksi kun puhuvat seksistä”.

Siinä missä nuorilta tytöiltä tulleet viestit tulkittiin lähinnä harmittomiksi, nuoren pojan lähettäjäksi valinneiden arvelut viestin lähettämisen motiiveista ovat sekoitus seksihaluja ja viattomuutta. Nuori poika lähettäjänä merkitsi monille joko pilailua (53 prosenttia), lähettäjän halua kiihottua (54 prosenttia) tai lähettäjän halua harrastaa nettiseksiä (49 prosenttia).

Tuloksista ei selviä, tiesivätkö vastaanottajat kiihottumiseen ja nettiseksiin harrastamiseen liittyviä viestejä saaneet lähettäjän oikean sukupuolen ja iän. Olisikin kiinnostavaa selvittää, tuntuvatko seksiehdotuksiin liittyvät viestit siltä, että ne tulevat vastakkaisen sukupuolen edustajan lähettämiltä vai tiedetäänkö ne sellaisiksi. Voihan olla, että satunnaisen ”mennään panee” -viestin saanut tyttö automaattisesti olettaa viestin tulleen pojalta tai mieheltä, vaikka lähettäjä on yhtä hyvin voinut olla tyttö tai nainen.

3.2. Lapset ja aikuiset näkevät hyväksikäyttäjät eri silmin

Aikuisilla on monia syitä pelätä lasten seksiin liittyviä puuhia niin netissä kuin sen ulkopuolellakin. Päälimmäisenä on pelko siitä, että lapsi kokee jotakin ikäiselleen sopimatonta tai joutuu hyväksikäytön uhriksi. Tutkija danah boyd (2014) kertoo, että amerikkalaisista teini-ikäisten lasten vanhemmista 93 prosenttia pelkää lapsensa tapaavan internetissä tuntemattoman henkilön, joka vahingoittaa lasta. Näin siitä huolimatta, että vain prosentti vanhemmista kertoo lapsensa koskaan tavanneen vahingollista tuntematonta henkilöä. (Emt., 109.)

Medialla on pelkojen luomisessa ja ylläpidossa suuri rooli.¹⁸ Kuten boydin tutkimuksen luvut osoittavat, pelko internetissä vahingoitetuksi tulemisesta on osin liitoiteltua. Yvonne Jewkes (2010) huomauttaa, että seksuaalista hyväksikäyttöä esiintyy kaikissa kulttuureissa ja että lapsen hyväksikäyttäjät on todennäköisemmin perheenjäsen kuin tuntematon henkilö. Vaikka mediassa onkin huomioitu hyväksikäyttötapauksia, joissa tekijänä on perheenjäsen tai luotettavaksi koettu ammattilainen kuten pappi tai opettaja, media suosii silti uutisoimista

---

¹⁸ Suomalaisessa mediassa esiintyneistä pedofiiliartikkeleista lisää esim. Östman 2013, 77 ja Suominen 2013, 108.

stereotyyppiseen likaisen miehen kuvaan sopivista tai jollakin tavalla yhteiskunnan ulkopuolella olevista hyväksikäyttäjistä. (Emt, 14.) Ylipäättään nettiin ja lasten seksiin liittyvät uutiset ovat medialle mieluisia. Jewkes kertoo nykymedian rakastavan seksiä, riskiä ja lapsia. Seksi myy ja riskit kiinnostavat. Etenkin tyttöjen ja nuorten naisten seikkailut internetissä omaa seksuaalisuuttaan etsimässä tarjoavat tabloidilehdille helppoa materiaalia – myös silloin, kun tarina päättyy hyväksikäyttöön tai muuten huonosti. (Jewkes 2010, 6–7.)

Lasten ajatellaan toimivan kulttuurisina mittareina, joista näkee yhteiskunnan hyvinvoinnin: Kun lapset tai nuoret tekevät vakavia rikoksia tai joutuvat niiden uhreiksi, medialla on tapana esittää tapaukset oireina moraalien rappeutumisesta. (Jewkes 2010, 6–7.) On myös luonnollista, että vanhemmat ja yhteiskunta haluavat suojella lapsia. Lainsäädännön ja rajoitusten kohdistaminen lapsiin onkin helpompaa kuin aikuisiin, ja kasvatuksella ajatellaan voitavan parantaa tilanne ainakin tulevia sukupolvia varten. Yhteiskunnalla on tietysti vastuu lapsista. Lapsilla on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan oikeus erityiseen suojeluun esimerkiksi juuri kaikilta seksuaalisen hyväksikäytön muodoilta. Oikeudet pätevät samalla tavalla internetissä kuin sen ulkopuolellakin, ja lapsiksi määritellään yleissopimuksessa kaikki alle 18-vuotiaat. (Laiho, Lampainen, Porras, Kivinen, Aunio, Vuento, Holmberg & Takkunen 2011, 3.)

Nettipoliisi Marko Forss kertoo, että internetin seksuaalirikosten yleisin rikosnimike on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Niitä tapahtuu Suomessa muutamia satoja vuodessa, joskaan tarkkaa tilastoa ei ole. Tapaukset jaetaan kolmeen vakavuusasteeseen: viesteihin, kuviin ja reaaliaikaiseen webbikamerayhteyteen. Muita, harvinaisempia rikosnimikkeitä ovat lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin, seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta ja pakottaminen seksuaaliseen tekoon. (Forss 2013, 64.) Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ovat myös esimerkiksi seksisävytteisten viestien lähettäminen lapselle, sukuelintä tai vastaavaa esittävien kuvien lähettäminen lapselle ja lapsen johdatteleminen katsomaan pornografista materiaalia (Pelastakaa Lapset 2011, 12).

Läheskään kaikki hyväksikäyttötapaukset eivät tule poliisin tietoon. Uhria voi esimerkiksi hävettää tai hän voi kokea olevansa itse syyllinen tapahtumiin ja siksi vaieta. Osa hyväksikäytöistä tulee ilmi vasta vuosia tapahtumien jälkeen. Tapausten tilastointi on siis mahdotonta eikä edes summittaisia lukuja todellisista tapausmääristä ole olemassa. Ainakin Yhdysvalloissa on lisäksi näyttöä siitä, ettei tekijä ollut tuntematon kaikissa hyväksikäyttöön

johtaneissa, internetissä alkaneissa tapauksissa: Jopa viidennes tekijöistä oli uhrin perheenjäsen, perhetuttu tai naapuri (boyd 2014, 113).

Riskien olemassaoloa ei kukaan kiistä. Se ei silti tarkoita, että kaikki lasten netissä harjoittama seksiin jollakin tavalla liittyvä toiminta viittaisi hyväksikäyttöön tai olisi pakotettua. Myös lapsilla on seksuaalisia tarpeita ja mielenkiintoa, joiden tutkailemiseen internet on kätevä väline. Nettiä voi helposti selata salaa omissa oloissa, ja sieltä löytyy varmasti tietoa ja seuraa. Livingstone kollegoineen (2011) toteaaakin, että lapset ovat aina saattaneet jutella seksiin liittyvistä asioista ja näyttää kuvia, mutta internetin myötä puuhut ovat tulleet näkyviksi (Emt., 73).

Seksiin liittyvillä viesteillä on kahdenlaisia seurauksia: tahallisia ja tahattomia. Tahalliset seuraukset voivat olla esimerkiksi hauskanpito, flirtti tai kehittyvän seksuaalisuuden tutkiminen. Tahaton seuraus taas voi olla viestin kulkeutuminen jollekulle, jolle sitä ei ollut tarkoitettu. Viestin voi kopioida ja lähettää eteenpäin lähes rajoituksetta, ja alkuperäisen lähettäjän on vaikeaa tai mahdotonta puuttua siihen. (Livingstone ym. 2011, 73.)

Netissä vaanivat pedofiilit puhututtavat paljon¹⁹, ja Suomessakin on tiedossa useita tapauksia, joissa aikuinen on netin keskustelupalstoilta etsinyt lapsia harrastaakseen heidän kanssaan seksiä tai ottaakseen heistä seksuaalisia kuvia (esim. Aalto 2014). Median ja sitä kautta arkikielen pedofiili-termin käyttö on kuitenkin harhaanjohtavaa. Pedofiili on lääketieteellinen määritelmä henkilöstä, jonka seksuaalinen kiinnostus kohdistuu pieniin lapsiin. Pedofiili ei kuitenkaan välttämättä koskaan syyllisty lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. (Laiho ym. 2011, 11–12.) Siksi hyödynnänkin mieluummin termiä hyväksikäyttäjä.

Taitava hyväksikäyttäjä tekeytyy esimerkiksi toiseksi lapseksi ja aloittaa groomingin. Grooming tarkoittaa lapsen hyväksikäyttöä edeltävää prosessia, jonka aikana hyväksikäyttäjä luo uhriinsa luottamussuhteen. Sille ei ole suomenkielistä termiä. Internetissä grooming alkaa yleensä harmittomasta yhteydenotosta, esimerkiksi kuvan kommentoinnista, ja jatkuu jutustelun ja mahdollisesti lahjojen annon merkeissä. Grooming-prosessi kestää muutamasta

---

¹⁹ Erinomainen esimerkki on keskustelu lapsille suunnatusta Talking Angela -sovelluksesta. Facebookissa alkoi joitakin vuosia sitten levitä tieto, jonka mukaan sovellus tallentaa lapsen tiedot pedofiilien käyttöön ja ottaa lapsesta tämän tietämättä videokuvaa. Huhu on perätön, mutta kohu on noussut aika-ajoin niin suureksi, että tiedotusvälineetkin ovat uutisoineet sen paikkansapitämättömyydestä (esim. Henrik Kärkkäinen Ilta-Sanomissa 2014).

tunnista vuosiin, ja alkaa tavallisesti keskustelulla, joka ei liity seksiin. Prosessin kesto riippuu esimerkiksi siitä, onko uhri tarkoitus tavata kasvokkain.²⁰

Osa hyväksikäyttäjistä on kärsivällisiä, osa taas menee suoraan asiaan. Alla on esimerkki vauhdikkaasti etenevästä groomingin perustuntomerkit täyttävästä lähestymisestä. Esimerkki on 14-vuotiaan tytön vastaus kysymykseen saatujen seksiin liittyvien viestien sisällöstä. Tyttö kertoo poistaneensa välistä joitakin omia kommenttejaan.

hän: tyttö vai poika?
minä: tyttö
hän: ikä?
minä: 14. ite?
hän: 23. haittaax?
minä; ei :D
ja siitä eteenpäin kunnes;
hän; missä asut?
minä: *****sinä?
hän; samalla. voitaisko nähdä?
ja sitten keskustelu ajautuu seksiin.
hän: pystyisitkö harrastaa näin vanhan miehen kanssa seksiä? lupaan olla hellä.
14-vuotias tyttö

Toinenkin vastaaja, 15-vuotias tyttö, kuvailee groomingin kaavaa noudattavia viestejä: ”Ensiksi ollaan ystävällisiä, kysellään kuulumisia ja luonteesta. Joko silloin tai sen jälkeen alkaa ulkonäön kehuminen, jonka jälkeen viestit alkavat kääntyä hiljalleen levottomaan²¹ suuntaan. Lopulta tulee suoria ehdotteluja”.

Jos hyväksikäyttö toteutuu, se voi tapahtua netissä tai sen ulkopuolella. Katri Lampainen on haastatellut pro graduaan varten poliiseja, joilla on kokemusta lasten hyväksikäyttötapausten selvittämisestä. Poliisit totesivat lapsen olevan lähes aina vapaaehtoisesti mukana seksuaalisessa kanssakäymisessä. Yleisimpiä lasten antamia perusteluja seksiin suostumiselle olivat, että seksi on osoitus tekijän tunteista lasta kohtaan; halu miellyttää tekijää; lapsi ei kehdannut kieltäytyä tai että lapsi itse välittää tekijästä tai rakastaa häntä. (Lampainen 2011, 86.) Tällaisissa tapauksissa on mahdollista, ettei lapsi ainakaan aluksi edes ajattele hyväksikäyttäjän tehneen mitään pahaa. Lapsi on voinut suostua seksiin mielellään. (boyd 2014, 114.)

---

²⁰ Lisää groomingista esim. Kierkegaard 2008 ja Whittle ym. 2012.

²¹ ”Levoton” on yksi lasten vastauksissa toistuvista eufemismeista, joka kuvaa seksiin liittyvää sisältöä.

Vastuu hyväksikäytöstä on kuitenkin aina siihen ryhtyneellä aikuisella – silloinkin, kun lapsi on itse viestitellyt seksuaaliseen sävyyn (Laiho ym. 2011, 12). Hyväksikäyttäjien tiedetään hyödyntävän erilaisia manipulointikeinoja, joten lapsen todellinen vapaaehtoisuus on kyseenalaistettavissa. Tähän viittaa myös Lampainen. Manipulointikeinoja käytetään sekä grooming-vaiheessa lapsen suostutteluun että sen jälkeen esimerkiksi takaamaan tapaamisten jatkuminen tai lapsen vaikeneminen.

Pelastakaa Lapset teetti neljän nettipalvelun käyttäjille kyselyn, jossa kysyttiin aikuisten lähestymisistä.²² Alle 16-vuotiaista tytöistä liki puolet ja pojista 13 prosenttia kertoi jonkun selvästi itseään vanhemman tai aikuisen henkilön lähettäneen netin kautta seksuaalisesti häiritseviä viestejä, kuvia tai videoita. Seksuaalisviritteisiä keskusteluja vastaavan henkilön kanssa taas oli käynyt 31 prosenttia tytöistä ja 13 prosenttia pojista. (Pelastakaa Lapset 2011, 3.) Vaikka seksiin liittyvien yhteydenottojen saaminen aikuisilta on nettiä paljon käyttäville melko tavallista, vain harva tapaa ehdottelijan netin ulkopuolella. Tytöistä kymmenen ja pojista kuusi prosenttia kertoo tavanneensa ehdottelijan²³ ja kolme prosenttia sekä tytöistä että pojista on harrastanut seksiä ehdottelijan kanssa internetin ulkopuolella (Emt., 2011, 9–10).

Pedofiilin käsite on arkipäiväistynyt nuorille eri tavalla kuin heidän vanhemmilleen. Nykynuoret ja -lapset ovat kuulleet ja lukeneet pedofiileistä niin paljon juttuja, että ovat alkaneet myös vitsailla aiheella.²⁴ Jos joku esimerkiksi kertoo härskin vitsin, hänelle saatetaan sanoa ”sä oot tollanen pedo” – tai hän saattaa itsekin sanoa niin. Jos taas halutaan kysyä jostakin henkilökohtaisesta asiasta nettiforumilla, varsinaisen kysymyksen päätteeksi saatetaan kirjoittaa ”en oo pedari, haluan vaan tietää”.

Pedofiileille nauraminen on nettikulttuurissa yleinen ilmiö. Paras esimerkki on netissä jo vuosia seikkaillut Pedobear. Pedobear on karhun kuva, jota käytetään lapsipornoon viittaavissa yhteyksissä, usein vitsinä. Jos joku esimerkiksi laittaa nettiin kuvan kauniista teini-ikäisestä laulajasta, kuvaa saatetaan kommentoida Pedobear-kuvilla ja vitsailla jotakin

---

²² Selvitys perustuu kyselyyn, johon levitettiin linkkiä IRC-Galleriassa, Demissä, Habbossa ja Aapelissa. Kyselyn tulokset eivät ole yleistettävissä koko ikäryhmään.

²³ Tutkimuksessa huomautetaan, että kysymyksenasettelusta johtuen ei voida olla varmoja, tiesikö lapsi vastapuolen iän jo ennen tapaamista.

²⁴ Väite perustuu kolmen vuoden liki päivittäiseen lasten ja nuorten kirjoitusten lukemiseen heille tarkoitetuilla nettisivuilla.

suojaikärajasta. Pedobearin juuret johtavat vuoteen 2003, jolloin sitä alettiin käyttää nimettömällä 4chan-keskustelupalstalla merkiksi siitä, että joku on ladannut palstalle lapsipornoa (Know Your Meme 2014).

Suomalaislapset ja -nuoret ovat itsevarmoja nettitaitojensa suhteen (esim. Uusitalo ym. 2011, 123). Tämä voi olla osasy syy pedofiilijutuilla pelleilyyn: lapset uskovat olevansa turvassa, koska eivät esimerkiksi ole antaneet nettipalveluihin henkilötietojaan tai lähettäneet kuvia epäilyttäville henkilöille. Toinen syy lienee se, että jatkuvasti toistetuista riskeistä tulee helposti vitsejä. Lapset kuulevat pedofiiliuhasta joka puolelta, ja stereotyyppinen kuva rasvatukkaisesta pedofiilista on helppo pilkan kohde.

Jotkut kyselyyni vastanneet lapset toivat spontaanisti esille, että seksiin liittyvien viestien lähettäjä pidetään jollakin tavalla sääliä. Tämä oli yleisempi reaktio kuin esimerkiksi pelästyminen. Esimerkkeinä mainittakoon luonnehdinnat ”mielisairas pervo” ja ”hemmetin pervo”, joista kummatkin ovat peräisin 14-vuotiailta tytöiltä, jotka olivat saaneet seksiehdotteluviestejä aikuiselta mieheltä.

3.3. Kuvat ja videot kuuluvat viestittelyyn

Hyväksikäyttöuhan lisäksi ja siihen liittyen palstatilaa saa myös lapsiporno. Kuviin vähäpukuisista lapsista liittyy muitakin riskejä. Kuvia on nykyään helpompi ottaa ja jakaa kuin koskaan ennen ihmiskunnan historiassa. Lähes jokaisella on taskussaan kameralla varustettu puhelin, tietokoneissa ja tablettitietokoneissa on webbikamera ja hyvälaatuisten video- ja järjestelmäkameroiden hinnanlaskun seurauksena yhä useammalla on varaa ostaa niitä. Nykysuomalainen päätyy vain harvoin tilanteeseen, jossa kenelläkään ei ole kameraa mukana. Samalla kuvien jakamiseen perustuvat palvelut kasvattavat suosiotaan. Kuvia napsitaan tilanteista, joita aiemmin ei ajateltu tallentamisen arvoisina: ruoka-annoskuvat ja itsestä peilin kautta otetut asukuvat ovat tästä hyviä esimerkkejä.²⁵

Kuvia ottavat ja jakavat tietenkin myös lapset. Yksi paljon toistetuista nettiturvallisuusvinkeistä on, ettei omaa kuvaa kannata laittaa julkisesti näkyville. Toisaalta

---

²⁵ Sari Östman (2013, 172) mainitsee sosiaalisen median historiaa käsittelevässä teoksessa vastaavanlaista arkielämään liittyvää sisältöä kutsuttavan haircut-bloggaamiseksi. Termi oli yleinen ainakin vuonna 2009.

palvelut usein vaativat käyttäjäkuva tai tarjoavat ainakin mahdollisuuden kuvan laittamiseen. Pulmaan on monenlaisia ratkaisuja: esimerkiksi Uusitalon ja kumppaneiden (2011, 132) tutkimuksessa kerrotaan osan nuorista käsittelevän omat kuvansa tunnistamattomiksi ennen nettiin laittoa. Vaikka moni kyselyni vastaaja spontaanisti korostikin, ettei koskaan lähettäisi kenellekään itsestään kuvaa alasti tai alusvaatteisillaan, sitä kuitenkin tapahtuu. Kuvaa ei välttämättä lähetetä tuntemattomalle vaan esimerkiksi omalle seurustelukumppanille. Pyyntöjä tulee silti myös tuntemattomilta.

Kun pyysin seksiin liittyviä viestejä saaneita tyttöjä kertomaan viestien sisällöstä, 16 prosenttia kertoi viestin liittyneen jollakin tavalla kuviin tai videoon.²⁶ Viestissä on esimerkiksi voitu pyytää alastonkuvia tai ehdottaa webbikameran edessä masturbointia. Kuvien pyyntö oli huomattavasti videoehdotuksia yleisempää. Kaikissa tähän kategoriaan lasketuissa viesteissä ei ole pyydetty kuvia, vaan viestissä on voinut olla esimerkiksi kuva lähettäjän peniksestä tai linkki pornokuviin. Pyyntöt eivät välttämättä ole tulleet aikuisilta. Lähettäjän ikää ei kysymyksessä yksilöity eikä selvitetty sitä, tuliko viesti tutulta vai tuntemattomalta.

No sellasia et pyytää kuvaa ensin naamasta, sitte rinnoista, alapäästä ja kokovartolokuvaa, rintsikoita tai alkkareita.

13-vuotias tyttö

"Haluatko nähdä kaluni" -tyyppisiä tai kysytään voisinko lähettää itsestäni paljastavia/seksuaalissävytteisiä kuvia. -Idiotiit, en tietenkään!

15-vuotias tyttö

Viesteissä on yleensä kehuttu ulkonäköäni ja kysytty onko minulla skypeä ja ehdoteltu webcamissa sekstailua tai tapaamista

18-vuotias tyttö

Pelastakaa Lapset ry:n ja Helsingin virtuaalisen lähipoliisiryhmän tekemässä selvityksessä viisi prosenttia alle 16-vuotiaista tytöistä ja kolme prosenttia pojista kertoi laittaneensa itsestään vähäpukeisia tai alastomia kuvia nettiin tai lähettäneensä niitä netin kautta. (Pelastakaa Lapset 2011, 4.) Kamerapuhelimien ja erilaisten kuvanjakopalveluiden yhä yleistyessä voi olla, että luku tänä päivänä on suurempi.

Esimerkiksi Yhdysvaltoihin verrattuna seksikuvien lähettäminen on Suomessa vielä harvinaista. Osasyynä voi olla se, että Yhdysvalloissa sexting-ilmiöstä alettiin puhua aiemmin

---

²⁶ Katso taulukko 7.

ja näkyvämmiin kuin Suomessa. Teksasilaisia 14–19-vuotiaita teinejä käsittelevän tutkimuksen mukaan 28 prosenttia on lähettänyt itsestään alastonkuvan²⁷ puhelimen tai sähköpostin välityksellä. Tyttöjen ja poikien aktiivisuuden välillä ei huomattu merkittävää eroa. Kuvien pyytäminen tytöiltä oli kuitenkin tavallisempaa: Tytöistä 68 prosenttia ja pojista 42 prosenttia olivat saaneet pyynnön. Pojat taas olivat tyttöjä aktiivisempia pyytämään kuvia toisilta, sillä pojista liki puolet oli pyytänyt kuvaa, kun tytöistä vain viidennes oli tehnyt niin. (Temple ym. 2012, 1 ja 3.)

Suomalaiskyselyn mukaan itse vähäpukeisena tai alasti webbikameran edessä oli esiintynyt 14 prosenttia tytöistä ja 11 prosenttia pojista. Tytöistä 45 prosenttia ja pojista 35 prosenttia taas kertoi jonkun toisen esiintyneen webbikameran edessä heille alasti tai vähäpukeisena. (Pelastakaa Lapset 2011, 6.) Esiintyjän ikää ei kuitenkaan kysytty. Marko Forss (2013) muistuttaakin, että myös nuorten keskenään harrastama nettiseksi vaikuttaa lukuihin (Emt., 65).

Suostuminen webbikameran välityksellä tapahtuvaan nakuiluun lienee alastonkuvien lähettämistä suositumpaa kahdesta syystä. Webbikamera on kiinni tietokoneessa, joten sitä ei tarvitse erikseen hakea eikä kuvia tarvitse siirtää koneelle. Toinen syy voi olla, ettei webbikameran kuvaa ajatella yhtä pysyväksi kuin tavallista kuvaa. Ellei sitä erikseen tallenna tai ota siitä ruutukaappausta, se ei jää minnekään talteen.

Jos vastaanottaja tallentaa kuvan tai webbikameran otoksen, hän voi tehdä sillä käytännössä mitä tahansa. Hyväksikäyttäjä voi käyttää kuvaa paitsi itsetyydytyksen välineenä, myös kiristyskeinona (Whittle ym. 2012, 64). Tavallinen keino on vaatia lapselta lisää kuvia, webbikameraseksiä tai tapaaminen netin ulkopuolella. Jos lapsi ei suostu, hyväksikäyttäjä uhkaa lähettää kuvan esimerkiksi kaikille uhrin Facebook-kavereille. Kuva voi myös päätyä kuvanjakosivustolle tai pornoportaaliin.

Vanhempia saattaa pelottaa, että oman lapsen kuva päätyy pornosivulle tai pedofiilien käsiin. Lapsen mielestä voi kuitenkin olla vahingollisempaa, että kuva päätyy koulukiusaajan kuin pedofiilin käyttöön. Kiusaaja voi esimerkiksi laittaa kuvan koulun ilmoitustaululle kaikkien nähtäväksi, kun taas pedofiili vain katselee sitä kotonaan.

---

²⁷ Tutkimuksessa tutkittiin nimenomaan alastonkuvia: Vähäpukeisten kuvien tai seksiin liittyvien viestien lähettamisestä ei haastatteluissa kysytty.

Riski lapsen joutumisesta niin sanottuihin lapsipornokuviiin netissä tavatun henkilön kautta on kuitenkin pieni. Lapsen kohdistuvan seksuaalirikoksen kuvaksi tai videoksi taltioiminen tapahtuu nimittäin useimmiten lähisuhteissa. Suuri osa lapsipornokuvissa esiintyvistä lapsista on alle kymmenvuotiaita, joita netistä ei helposti tavoitakaan. Lasten omalla netinkäytöllä ei siis ole asiaan juuri vaikutusta. (Laiho ym. 2011, 15.)

3.4. Viestistä voi tulla kurja olo

Todennäköisin seksiin liittyviä viestejä koskeva ikävä seuraus taitaa olla se, että lapselle tulee paha mieli. Väitettä tukee se aineistosta selvinnyt seikka, että noin kolmasosa viestejä vastaanottaneista tytöistä kertoo viestin saamisen tuntuneen ikävältä tai ahdistavalta. Muutama vastaaja laskee myös kiihottumisen negatiiviseksi asiaksi. Viestistä kertoo hämmentyneensä 13 prosenttia vastaajista ja neljä prosenttia kertoo ärsyntyneensä siitä. Kaikkiaan negatiivisista tuntemuksista raportoi liki puolet vastaajista.

Taulukko 6: Miltä viestien saaminen tuntui

Miltä viestien saaminen sinusta tuntui? Kerro omin sanoin!

Vastaajien määrä: 711

LOPULLISET TULOKSET	Määrä	% vastaajista
Se ei tuntunut mitään.	222	31%
Se tuntui ikävältä tai ahdistavalta.	215	30%
Se tuntui vitsiltä, tiesin sen vitsiksi tai se nauratti minua.	98	14%
Se hämmensi.	92	13%
Se tuntui mukavalta.	68	10%
Se oli ärsyttävää.	26	4%
En osaa sanoa.	30	4%
En muista.	3	0%
Tyhjä tai epäselvä vastaus.	45	6%

Seuraavassa on muutamia lasten kertomuksia siitä, miltä seksiin liittyvän viestin saaminen tuntui. Vastaukset koskevat viestejä yleisesti, eivät vain tietyltä lähettäjärhymältä tulleita viestejä.

Pelottavalta. Itse en olisi halunnut olla tällaisten ihmisten kanssa missään tekemisissä ja alkoi toden teolla pelottamaan.

14-vuotias tyttö

Turhauttavalta ja lankesin taas itsetyydytykseen, sillä ne tuntuivat samalla kiihottavilta.

11-vuotias tyttö

Se oli erittäin ahdistavaa...

Tunnen oloni olevan loukussa, koska saan seksiin liittyviä viestejä lähes joka päivä.

14-vuotias tyttö

En oikein tiedä. Minusta se oli pervo & muutenkin vatuttaa. Miksi noitten nuorien poikien tai tyttöjen pitää tulla tuonne jtn tollasta laittamaan?? En ymmärrä.. Vaikka ymmärränkin hyvin. Yleensä ne on 5lk alkaneitten tekosia. Koska kaikki 5lk ovat pervoja ja kiinnostuneita tuollaisista jutuista. Enkä oikein usko että monet aikuiset tuollaisia tulevat laittamaan. Kyllä sen erottaa onko murrosikäinen nuori vai aikuinen pervo.

12-vuotias tyttö

Pelottaminen tai inhon tunteet ovat tavallisia erityisesti nuorimmilla vastaajilla. Se on ymmärrettävää: Mitä vanhempi vastaaja on, sitä enemmän seksi todennäköisesti muutenkin kuuluu hänen elämäänsä. Siitä on esimerkiksi koulussa puhuttu biologian tunneilla. Jo seksielämän aloittaneiden mielestä viestit tuntuvat varmasti tavallisemmilta kuin sellaisista, jotka eivät ole juuri seksiin törmänneet. Kriittisenä rajana voitaneen pitää peruskoulun viidennettä luokkaa, josta yllä lainattu 12-vuotias tyttökin mainitsee. Viitosluokkalaiset ovat jo oppineet koulussa seksistä ja ovat murrosiän kynnyksellä.

Olisi kiinnostavaa selvittää, mikä viesteissä tarkkaan ottaen vastaajia inhotti tai pelotti. Syistä osa kulkeutuisi varmasti takaisin median, koulun ja vanhempien lapsiin tartuttamaan pelkoon hyväksikäyttäjistä. Osa taas selittyisi tietämättömyydellä tai häveliäisyydellä: Esimerkiksi sillä, että seksiin liittyvien asioiden ajatellaan olevan jotenkin pahasta tai oman ikäiselle sopimattomia. Osa ei yksinkertaisesti halua viestejä tai koe niitä kiinnostaviksi ja osa ei pidä niiden lähettäjistä. Onkin ahdistavaa, jos esimerkiksi oman kiellon jälkeen joku jatkaa viestien lähettämistä. Tämä on kuitenkin vain spekulatiota, sillä näin syvälle aiheeseen en kyselyssäni pureutunut.

3.5. Välinpitämätön suhtautuminen on tavallista

Vaikka kolmasosa vastaajista epäili saamiensa viestien tulleen aikuiselta, on tärkeää muistaa sen tarkoittavan, että enemmistö ei epäillyt niiden tulleen aikuiselta.²⁸ Kolmasosa viesteistä on valtava määrä, mutta siitä ei voi vetää sellaista johtopäätöstä, että kaikki seksiin liittyvät viestit tulisivat himokkailta aikuisilta ja saattaisivat siksi olla lapsille harmillisia.

Vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, miltä seksiin liittyvien viestien saaminen tuntui.²⁹ Liki kolmasosa vastaajista kertoi, ettei se tuntunut miltään: viestit koettiin normaaliksi osaksi nettikulttuuria.

Ei se eronnut paljoa nykymaailmasta, eikä hätkäyttänyt minua, koska seksistä puhuvat puutteelliset pojat normaalisti tekevät tätä paljon.

14-vuotias tyttö

Eipä oikein miltään. Niin kauan kun ei anna henkilötietojaan kenellekään, niin voi ihan hyvin jutella ihmisten kanssa seksistä.

16-vuotias tyttö

Ei miltään, ignoreasin ne, enkä ajatellut kummempia. En ole kertaakaan saanut seksiin liittyviä viestejä henkilöiltä, jotka tuntuivat minun paremmin tai olisivat nähneet edes kuvani. Siksi tiedän, etteivät viestit olleet henkilökohtaisia, enkä jaksa suhtautua niihin positiivisesti enkä negatiivisesti.

17-vuotias tyttö

no onhan se aika ahdistavaa, mutta itseppä olen noihin sivustoihin/palevleuihin liittynyt. Tiedän että tollasia viestejä tulee. mutta mulle se on ihan sama. naurattaa vaan kuinka epätoivoisia ihmiset voi olla! :D

17-vuotias tyttö

Osa vastaajista ajattelee, että koska on itse johonkin palveluun liittynyt, pitää sopimattomat viestit myös kestää. Joillakin nettipalveluilla onkin maine paikkana, jossa seksiin liittyviltä viesteiltä ei voi välttyä – ja se toki voi olla syy palvelun käytön aloittamiseen. Haki seksiä itse aktiivisesti tai ei, uteliaisuus voi voittaa. Uusitalo kollegoineen toteaaakin nuorten ymmärtävän ”netin alueena, jossa kommunikointi eroaa kasvokkaisesta ja saattaa karata joskus käsistä”. Ymmärretään, että netinkäyttötaitoihin kuuluvat myös sosiaaliset taidot ja kyky ottaa vastaan ikäviäkin kommentteja. (Uusitalo ym. 2011, 129.)

---

²⁸ Katso taulukko 3.

²⁹ Katso taulukko 6.

Kaiken kaikkiaan 45 prosenttia mainituista seksiin liittyvien viestien vastaanottamisen herättämistä tunteista oli ambivalentteja. Lukuun on laskettu viestit, jotka eivät tuntuneet miltyään (31 prosenttia), ja viestit, jotka tuntuivat piloilta tai muuten naurattivat (14 prosenttia). Luku kuvastaa seksiin liittyviin viesteihin tottumista. Pilat tunnistetaan piloiksi ja jätetään omaan arvoonsa, ja muut seksiin liittyvät mutta vastaanottajaa kiinnostamattomat viestit luetaan, mutta niiden annetaan sen jälkeen olla. Viesteistä välittämättömyys saattaa liittyä myös ikään tai hyviin nettiturvallisuuustaitoihin. Kuten osa vastaajista sanookin, voi luottaa olevansa turvassa kunhan ei kerro omia henkilötietojaan tai muutenkaan paljasta liikaa.³⁰

---

³⁰ Internetissä tulee helposti paljastaneeksi itsestään asioita huomaamattaan, ja taitava hakukoneiden käyttäjä osaa yhdistää eri palveluista löytyneet tiedonpalaset toisiinsa. Näin esimerkiksi asuinpaikkakunnan tai puhelinnumeron selvittäminen ei välttämättä ole niin vaikeaa kuin ajatellaan. En kuitenkaan puutu tähän enempää, sillä kyse on nimenomaan tyttöjen omien sanomisten tulkinnasta eivätkä vastaajat ottaneet asiaa esille.

4. OSA HALUAA JA ETSII NETTISEKSIÄ

4.1. Tavallista ja hyväksyttävää

Vaikka osa kyselyyn vastanneista tytöistä epäili tai tiesi saaneensa seksiin liittyviä yhteydenottoja aikuisilta ja joillekuille tuli viesteistä paha mieli, joukossa on myös runsaasti lapsia, jotka saivat viestit ikätovereiltaan ja jotka pitivät niistä. Viidennes vastaajista kertoi itsekkin lähettäneensä seksiin liittyviä viestejä. He pääsevät julkisessa keskustelussa ääneen vain aniharvoin. Tässä luvussa perehdytään nettiseksin sisältöihin ja motiiveihin sekä seksijuttujen herättämiin positiivisiin tunteisiin. Tämän tutkimuksen aineistosta esiin nousevat seksiin positiivisella tai neutraalilla tavalla liittyvät teemat ovat seksin ja nettiseksin harrastaminen, roolipelit, pilailu ja tavallinen keskustelu seksiin liittyvistä aiheista.

Kyselyn päättäneessä vapaassa osiossa vastaajille tarjottiin mahdollisuus kommentoida kyselyä tai seksiin liittyviä viestejä yleisemminkin. Varsinkin vanhimmat vastaajat korostivat, ettei seksi ole automaattisesti huono juttu. Kaikki alla olevien lainausten kirjoittajat eivät ole enää lapsia, mutta he ovat saaneet – ja mahdollisesti lähettäneet – ensimmäiset seksiin liittyvät viestit jo vuosia aiemmin, alaikäisinä. Ikä on tuonut heille taitoja analyysiin ja mahdollisuuksia vertailuun, mikä tekee vastauksista kiinnostavia.

Oon yllätynyt siitä, kuinka esimerkiksi jo alakouluikäiset jakavat toisilleen avoimesti hyvinkin hurjia itsetyydyttämiskäytännöitä ja linkkejä aikuisviihdesivustoille. Seksuaalisuus kiinnostaa ja siitä on luontevaa puhua hyvin rohkeaan sävyyn netissä anonyymisti.

19-vuotias tyttö

Yleensä seksiin liittyvät viestit ovat vain harmitonta huumoria tai flirttiä. Ei kaikkea pidä sekoittaa ahdisteluun tai pelkän seksin kalastamiseen netistä. Pitää itse vain olla valppaana ja erottaa oikea ahdistelu ja huumori.

15-vuotias tyttö

Mielestäni seksistä puhuminen ja seksiaiheiset viestit ovat lisääntyneet. En saanut niitä nuorempana, mutta nykyään niitä tulee välillä. Tuntuu, että yhä useammat nuoret käyttäjät puhuvat seksistä (omista kokemuksista tai haaveillen), entinen "hyi" -reaktio on harvinaisempi ja yhä nuoremmilta sitä ei enää tule.

20-vuotias tyttö

En koe seksiä ja seksuaalisuutta pahana tai piilotettavana asiaa. Seksuaalista häirintää en voi ymmärtää enkä hyväksy sitä, enkä missään nimessä halua omilla aiheeseen liittyvillä viesteillä aiheuttaa mielipahaa tai muita tukalia tilanteita.

Roolipelit, joissa on seksikohtauksia ilmennyt, ovat olleet vapaaehtoisia ja pelaajat ovat aina tunteneet toisensa suhteellisen hyvin. Mielestäni se oli harmitonta seksuaalisuuden

tutkiskelua ja purkamista tekstin muodossa, enkä ole kuullut että kenellekään peleistä olisi tullut paha mieli.

18-vuotias tyttö

Kaikkiaan kymmenen prosenttia vastaajista kertoi seksiin liittyvän viestin saamisen tuntuneen ainakin jollakin tavalla mukavalta. Lukuun ei ole laskettu mukaan niitä 14 prosenttia, jotka kertoivat huvittuneensa viesteistä, vaikka huvittuminen usein onkin positiivinen tunne.³¹ Hollantilaisessa tutkimuksessa, jossa haastateltiin 11–18-vuotiaita tyttöjä ja poikia, saatiin hyvin samanlainen tulos. Hollantilaistutkimuksen aineisto tosin kerättiin koko ikäluokkaa kuvaavaksi eivätkä siinä painottuneet aktiivisesti nettiä käyttävät lapset kuten minun aineistossani. Työistä kymmenen prosenttia piti saamiaan seksiin liittyviä viestejä positiivisina, 45 prosenttia häiritsevinä ja 45 prosenttia tunteita herättämättöminä. Mitä vanhempi tyttö oli, sitä todennäköisemmin hän piti viestiä positiivisena – alle 12-vuotiaista 11 prosenttia piti viestistä, kun yli 17-vuotiaista jo kolmasosa piti sitä positiivisena. (Kerstens & Stol 2014, 5.) Alla on muutamia esimerkkejä minun kyselyssäni viesteihin positiivisesti suhtautuneiden suomalaistyttöjen vastauksista.

Tuntui, että en olekaan pelkkä paska, vaan joku kiinnostuu musta. Mutta silti pelotti, että siellä on joku pedo.

14-vuotias tyttö

Seksiin liittyvät viestit ei musta oo mitenkään haitallisia. Tietenkin joidenkin pikkukakaroiden mielestä, jotka ajattelee poikapöpöjen bakteereja se voi olla tosi yököttävää.

Mutta mulle tulee tosi hyvä mieli sellasista kiihottavista viesteistä.

13-vuotias tyttö

Riippuen missä mielessä, seksistisiä³² viestejä on niin paljon erilaisia. Suurin osa on kuitenkin ollyt niitä hyvässä mielessä kirjoitettuja, ja ne tuntuvat kivoilta, sillä voi keskustella avoimesti kiusallisesta aiheesta. Mutten ole koskaan saanut ahdistavia seksi-viestejä. Joten ihan myönteiseltä tuntuu.

14-vuotias tyttö

Lähdin leikkiin mukaan. Olen myös itse tarkoituksella etsinyt seuraa nettiseksiin, mutta ehdottelua pidemmälle se ei ole edennyt, sillä yhteydenpito jäi. Olin siis iloinen, että sain sellaisia viestejä.

18-vuotias tyttö

---

³¹ Katso taulukko 6.

³² Lasten kielenkäytössä on tavallista käyttää sanaa ”seksistinen” tarkoittamaan jotakin seksiin liittyvää. Sillä ei siis useinkaan viitata sukupuoleen liittyvään erotteluun.

Osa vastaajista on voinut saada useamman kuin yhden seksiin liittyneen viestin. Siitä ei kuitenkaan erikseen kysytty, jolloin on myös mahdotonta tietää, liittyvätkö lasten avoimissa kysymyksissä mainitsevat tuntemukset kaikkiin heidän saamiinsa viesteihin vai vain osaan niistä. Todennäköisesti useita viestejä saaneet lapset kuvailevat viestejä joko yleisesti tai nostavat niistä esille vain parhaiten mieleen jääneet, esimerkiksi eniten tunteita herättäneet tai viimeksi saadut viestit. Tutkimuksen tulokset kielivät tästä, sillä vain kymmenen prosenttia mainitsee pitäneensä vastaanottamistaan viesteistä, kun kuitenkin viideosa kaikista vastaajista kertoo itse lähettäneensä seksiin liittyviä viestejä. Lähettämisen voisi ajatella merkiksi nimenomaan kiinnostuksesta seksiä kohtaan. Lukuihin on siis syytä suhtautua varauksella.

4.2. Roolipelit ovat seksiviestien suosituinta sisältöä

Yleisintä lasten ja nuorten itse lähettämien seksiin liittyvien viestien sisältöä ovat roolipelit. Roolipelit ovat tämän tutkimuksen kontekstissa viestejä, joita vähintään kaksi henkilöä lähettää toisilleen ja joissa esiinnyttään yleensä jonakuna toisena henkilönä. Tavallisesti roolipelihenkilöt ovat esimerkiksi jonkin bändin jäseniä tai elokuvan tai kirjan hahmoja. Tarinalle sovitaan kehys, minkä jälkeen juonta aletaan kuljettaa eteenpäin vuorotellen. Roolipelit yhdistelevät usein ulkopuolisen kertojan kuvailua ja henkilöiden dialogia.

Tässä tutkimuksessa esiintyy lähinnä kahdenlaisia roolipelejä. Osassa seksi on päätarkoitus, osassa vain osa pidempää juonta. Niitä, joissa seksi on päätarkoitus, voi verrata esimerkiksi pornofilmiin, jossa tarina on olemassa vain mahdollistaakseen henkilöiden välisen seksin. Ainakin jotkut lapset ja nuoret puhuvat näistä peleistä perverssina roolipeleinä. Niin sanotusti tavallista roolipeliä voi puolestaan verrata kokoillan elokuvaan, jossa on yksi tai kaksi seksikohtausta. Seksi voi olla juonen kannalta oleellista monesta syystä, eikä sitä välttämättä kirjoiteta kiihottumistarkoituksessa.

Roolipelit ovat aineiston mukaan suosittuja. Niitä myös puolustettiin spontaanisti, koska niiden ilmeisesti tulkittiin olevan jotenkin tuomittua sisältöä. Alla on esimerkki roolipelien ja samalla muidenkin seksiin liittyvien sisältöjen puolustuksesta:

On totta, että lapsia tulee suojella vääränlaiselta seksin esilletuomiselta, muttei seksi aina ole likainen ja kielletty asia. Mielestäni esimerkiksi roolipelien seksikohtauksia ei pidä

tuomita, jos molemmat osapuolet tietävät sen olevan vain peliä. Kyse on vain luoda aidon oloisia kohtauksia ihmiselämästä.

17-vuotias tyttö

Kun itse seksiin liittyviä viestejä lähettäneiltä tytöiltä kysyttiin viestin sisällöstä, peräti 43 prosenttia kertoi pelanneensa roolipeliä. Valmiin vaihtoehdon ”Halusin pelata pervoa roolipeliä” valitsi 103 vastaajaa, minkä lisäksi kymmenen kertoi avoimissa vastauksissa pelanneensa ihan tavallista roolipeliä. ”Pervo roolipeli” on lasten usein itse käyttämä termi³³, mutta taisi tässä yhteydessä olla liian arvottava. Kymmenen vastaajaa protestoi sanaa pervo. Voi vain spekuloida, mitä muut vastaajat olivat pervo-luonnehdinnasta pohtineet. He olivat ehkä pitäneet sitä omituisena, mutta ajatelleet minkä tahansa seksiin liittyvän roolipelin kuuluvan pervojen roolipelien kategoriaan. Kummatkin vaihtoehdot on tässä kuitenkin yhdistetty kategoriaksi roolipelin pelaaminen, minkä siis valitsi 43 prosenttia vastaajista.

En mitenkään pervoa roolipeliä, tyhmä termi, mutta sinänsä perussmuttia³⁴ sisältävää roolipeliä, jonka perimmäinen tarkoitus ei ole ollut seksi.

13-vuotias tyttö

Pelasin roolipeliä joka on realistinen ja pyrkii tuomaan esiin kaunistelematta koko parisuhteen. Kyseessä siis ei ole pelkkä "pervo" roolipeli, koska seksi on neutraali asia ja olen kyllin vanha ymmärtämään.

16-vuotias tyttö

Kun tarkastellaan seksiin liittyviä viestejä saaneita vastaajia, joita siis on huomattavasti niitä itse lähettäneitä suurempi määrä, vain neljä prosenttia kertoo viestien syyksi roolipelaamisen. Roolipelaamista ei heille mainittu valmiissa vaihtoehdoissa, mikä saattaa saattaa selittää vähäisen määrän. Roolipelaaminen voidaan näissäkin vastauksissa melko suurella todennäköisyydellä luokitella halutuksi viestityypiksi, sillä se on vastavuoroista.

Syitä roolipelien pelaamiseen on monenlaisia. Myös sisältöjen kirjo on laaja. Alla on esimerkkejä itse roolipelejä lähettäneiden avoimista vastauksista.

Homoerotiikkaa.

17-vuotias tyttö

yleensä jotain roolipelaamisesta kavereideni kanssa. Tai jotain esimerkiksi joistain julkkiksista tai kirjan/elokuvan henkilöistä.

14-vuotias tyttö

---

³³ Väite perustuu omiin havaintoihini lasten heille tarkoitetuilla nettisivuilla käyttämästä kielestä.

³⁴ Smut tarkoittaa eroottista fanifiktiota.

Roolipelit ovat fiktiivisten hahmojen välisiä. Ensimmäisiä roolipelejä pelasin ollessani 14. Useimmiten nämä pelit sisältävät homoseksuaalisia suhteita, joissa kuvataan yksityiskohtaisesti myös seksiä. (Vaikka se ei pelien päätavoite olekaan) Seksien osalta aiheet vaihtelevat rankasta alistamisesta, suuseksiin, raiskauksiin ymv. Rajoja ei oikeastaan ole.

18-vuotias tyttö

Poikaystäväni ja minä pitkän välimatkan takia teemme joskus seksi roolipelin, englannin kielisenä

15-vuotias tyttö

Toisilta saaduista viesteistä kysyttäessä seitsemän prosenttia mainitsee viestin sisältäneen seksuaalisen roolipelin tai tarinan, jossa esiintyy esimerkiksi julkisuuden henkilöitä.

Ne olivat kahden ihmisen välistä rakkautta roolipelissä. Kumpaakaan tarinan hahmon osapuolta ei millään lailla alistettu vaan molemmat tahtoivat niin.

14-vuotias tyttö

Roolipelissä viestit ovat olleet hyvin yksityiskohtaisia ja realistisia, mutteivat häiritseviä. Joidenkin mielestä viestit saattavat olla liian irstaita tai rivoja, mutta mielestäni se on asennekysymys.

17-vuotias tyttö

Roolipelejä voidaan siis pelata monista syistä. Niissä voi esiintyä joko fiktiivisiä hahmoja tai julkkiksia tai henkilöitä voivat olla pelaajat itse. Mukana on sekä pelkkää seksiä sisältäviä roolipelejä että sellaisia, joissa seksi vain on pieni osa tapahtumien kulkua.

Roolipelit tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden opetella ja tarkastella seksuaalisuutta ulkoapäin. On helpompaa omaksua itseä vanhemman ja kokeneemman julkkiksen rooli kuin kirjoittaa omana itsenään. Tarinamuotoon ja ulkopuoliseen kertojaan voi turvautua silloin, kun dialogi tuntuu liian henkilökohtaiselta tai vaikealta. Moni tyttö kirjoittaa nimenomaan homo- tai lesboseksistä, vaikka saattaa itse identifioitua heteroksi. Kokeneemmat nuoret taas saattavat hyödyntää roolipelejä omien fantasioiden tutkailuun ja toteuttamiseen enemmän kuin oppimiseen.

Jonakuna toisena saatetaan esiintyä myös silloin, kun kyse ei ole varsinaisesta roolipelistä. Aineiston avoimet vastaukset tarjoavat tästä muutamia esimerkkejä, kuten 15-vuotiaan tytön vastaus itse lähetettyjen seksiin liittyvien viestien sisällöstä: ”Mm. esitin 18v miestä joka haluaa seksiä.” Lapset voivat toki tekeytyä joksikuksi toiseksi myös muista syistä. He voivat

esimerkiksi esittää olevansa pedofiilejä kiusatakseen (esim. Guardian/Steven Morris 2008) tai ärsyttääkseen toisia lapsia.

4.3. Seksiä harrastetaan netissä

Aineistossa on toki myös tyttöjä, jotka haluavat harrastaa nettiseksi omina itseinään eivätkä roolipelin suojissa. Nettiseksi tarkoittaa internetin välityksellä harrastettavaa seksiä. Nettiseksi harrastavat voivat esimerkiksi kuvailla, mitä tekisivät toisilleen. Samaan aikaan saatetaan masturboida. Kumppanit saattavat lähettää toisilleen kuvia tai nähdä toisensa esimerkiksi webbikameran välityksellä. Se ei kuitenkaan ole välttämätöntä, sillä nettiseksi voi pohjautua myös pelkkään tekstiin.

Lasten positiivista suhtautumista seksiin liittyviin viesteihin kuvaa hyvin 13-vuotiaan tytön vastaus kysymykseen siitä, miltä seksiin liittyvien viestien saaminen tuntui: ”Periaatteessa se oli tosi kiihottavaa, ja kun en muuten kuin netissä voi tämän ikäisenä puhua seksistä se oli aika kivaa. Vähän niinkuin itsetyydytystä netin kautta.”

Itse seksiin liittyviä viestejä lähettäneistä liki neljännes sanoo halunneensa kiihottua, kun kysyttiin syytä viestin lähettämiseen. Kymmenen prosenttia kertoo halunneensa harrastaa seksiä netissä ja seitsemän prosenttia toivoi viestin avulla löytävänsä jonkun, jonka kanssa harrastaa seksiä netin ulkopuolella. Samasta joukosta viidennes sanoo olleensa ihastunut vastaanottajaan ja 15 prosenttia sanoo pitäneensä vastaanottajaa kauniina tai komeana.

44 prosenttia vastaajista sanoo halunneensa vain vastata samaansa viestiin. Tämä ei varsinaisesti kerro mitään viestin sävystä, mutta koska vastaajat kuitenkin kertovat itse lähettäneensä seksiin liittyvän viestin, kyseessä on todennäköisesti jokin muu kuin esimerkiksi kieltäytyminen. Kyseessä voi siis olla esimerkiksi nettiseksiin mukaan lähtö tai seksiin liittyvään kysymykseen vastaaminen. Tätä puoltaa se, että viestin sisällöistä kysyttäessä vain viisi prosenttia mainitsee pääpiirteeksi sen, että kyseessä on vastaus.

Taulukko 10: Viestien lähettämisen syy

Miksi lähetit viestejä, joissa puhutaan seksistä? Voit valita useita vaihtoehtoja.

Vastaajien määrä: 263

Syy	Monivalinta	Avoimet vastaukset	Yht.	% vastaajista
Halusin vain vastata saamaani viestiin.	109	7	116	44%
Halusin pelata roolipeliä.	103	10	113	43%
Halusin kokeilla, mitä tapahtuu.	97	0	97	37%
Halusin kiihottua.	60	0	60	23%
Olin ihastunut vastaanottajaan.	57	0	57	22%
Vastaanottaja oli mielestäni kaunis tai komea.	39	0	39	15%
Halusin harrastaa seksiä netissä.	25	0	25	10%
Halusin kiusata.	23	0	23	9%
Halusin ärsyttää muita.	18	4	22	8%
Halusin löytää jonkun, jonka kanssa harrastaa seksiä oikeasti.	18	0	18	7%
Kirjoittelin kaverini kanssa.	0	19	19	7%
Keskustelin seksistä yleisellä tasolla.	0	17	17	6%
Kirjoittelin seurustelukumppanini kanssa.	0	15	15	6%
Halusin vitsailla tai pelleillä.	0	11	11	4%
Minulla oli tylsää.	0	6	6	2%
Etsin seurustelukumppania.	0	1	1	0%
En tiedä / Ei vastausta	0	4	4	2%
Muu syy	0	2	2	1%

Itse lähetettyjen viestien sisällöstä kysyttäessä viidennes vastaajista kertoo sisällön olleen ehdotus tai flirttiä. Sisällöt vaihtelevat rajusti, kuten alle listatut esimerkit havainnollistavat.

Keskusteltu mikä on kiihottavaa, mun muodoista ja siit mitä tehään kun vanhemmat ei oo kotona ;)

14-vuotias tyttö

tosin rivoja juttuja, mitä tekisimme toisillemme jos tapaisimme oikeasti

15-vuotias tyttö

Saanko työntää töpselini pistorasiaasi?

15-vuotias tyttö

jotain perus pannaanko, onko sulla iso...

14-vuotias tyttö

Jotain seksistä, ja ehkä siinä oli hiukan sitä rajumpaaakin.

12-vuotias tyttö

Kuin pitkä sul on? "Ooks neitsyt?" yms.

13-vuotias tyttö

Ne kun olen itse ehdotellut jollekin, olen vain vihjaillut ja fliirttaillut vastaanottajalle.

Kertaakaan en ole kuitenkaan nähnyt toisen kuvaa, vain nimimerkin. Minua ei kiinnostanut se kuka ruudun takana on, vaan se, voisiko hänestä saada seuraa.

18-vuotias tyttö

Leikkimielisiä heittoja esimerkiksi mastuboinnista tai suurempiin tunteisiin linkittyneitä läheisyydenkaipuisia ja ujohkoja paljastuksia.

18-vuotias tyttö

Jos tapaisin sut irl, saisit tehdä mulle mitä vaan ;)

13-vuotias tyttö

Pelastakaa Lapset teki vuonna 2010 kyselyn, jossa alle 18-vuotiaat IRC-Gallerian ja Suomi24-palvelun käyttäjät kertovat nettitottumuksistaan. Tulokset eivät ole yleistettävissä koskemaan kaikkia nuoria, mutta kuvaavat samankaltaista joukkoa, joka minunkin kyselyyni vastasi. Molempiin vastasi nuoria, jotka ovat aktiivisia netinkäyttäjiä. Pelastakaa Lapset -kyselyn vastaajista tosin viidesosa on poikia. Kun nuorilta kysyttiin, mitä yhteistä heillä on netissä tapaamiensa kavereiden kanssa, kymmenen prosenttia vastasi yhteisen asian olevan seksi ja yhdeksän prosenttia kertoi seurustelewansa henkilön kanssa (Pelastakaa Lapset ry 2010, 7).

Nuorista 36 prosenttia kertoo tavanneensa seurustelukumppaninsa internetissä ja 80 prosenttia uskoo, että netin kautta on mahdollista ihastua ja löytää seurustelukumppani. Netissä ihastumisen ja tutustumisen koettiin olevan aidompaa ja syvällisempää kuin sen ulkopuolella. (Pelastakaa Lapset ry 2010, 8.) Näin siksi, etteivät netissä juttelun aloittaneet ole esimerkiksi nähneet toistensa kuvia ja koska keskustelunaiheet ovat syvällisempiä kuin netin ulkopuolella. Oma vastausta on silloin myös mahdollista miettiä tarkemmin kuin normaalissa keskustelutilanteessa. Moni nuori kokeekin olevansa netissä rohkeampi ja mielenkiintoisempi kuin sen ulkopuolella (Emt., 8).

4.4. Motiiveina kiihottuminen ja seksin harrastaminen

Seksiin liittyviä viestejä saaneita vastaajia pyydettiin arvioimaan viestin lähettäjän motiiveja. Tähän monivalintakysymykseen oli myös mahdollista antaa avoin vastaus. Vaihtoehtoja sai valita monta, koska osa vastaajista oli saanut useita viestejä.³⁵

Seksiin, seksuaalisuuteen ja haluun liittyvät syyt ovat valituimpien joukossa. Sen lisäksi, että hieman yli puolet vastaajista arveli lähettäjän haluavan kiihottua, 44 prosenttia arveli lähettäjän haluavan harrastaa seksiä netissä ja 26 prosenttia netin ulkopuolella. Viideosa vastaajista kertoi lähettäjän pitäneen häntä kauniina ja 16 prosenttia kertoi lähettäjän halunneen tavata hänet kasvokkain. Kauniina pito voi olla keino flirttailla tai spontaani kohteliaisuus, mutta koska vastaajia pyydettiin ajattelemaan nimenomaan seksiin liittyviä viestejä, lienee kyse enemmänkin flirttailumuodosta. Myös halu tavata kasvokkain voisi olla niin sanotusti viaton – esimerkiksi uuden ystävän toiveessa – mutta jälleen kontekstin sanelemana voitaneen olettaa siihen liittyneen ainakin jonkinlaista seksuaalisuutta.

Edellä mainitut luvut eivät kerro mitään viestin vastaanottajan suhtautumisesta viestiin. Ehdotus harrastaa nettiseksiä ei välttämättä tule ”pervolta aikuiselta”, vaan se voi tulla esimerkiksi omanikäiseltä ihastuksen kohteelta. Se voi siis olla mieluinen ja toivottu. Vastaajat luonnehtivat lähettäjien syitä monin tavoin. Esimerkkeinä mainittakoon ”Hän halusi kiusata minua seksuaalisella tavalla ja kiihottaa minua”, ”Hän halusi kiihottua, koska olen seksuaaliselta suuntautumiseltani lesbo” ja ”sitä panetti”. Kaikki lainaukset ovat 15-vuotiailta tytöiltä.

Motiivien lisäksi kyselyssä selvitettiin viestien sisältöä.³⁶ Vastaajia pyydettiin kuvaamaan saamiaan seksiin liittyviä viestejä vapaassa tekstikentässä.³⁷ Neljännnes vastaajista kertoi viestin sisältäneen suoran ehdotuksen yhteiseen seksuaaliseen tekoon joko internetin välityksellä tai netin ulkopuolella.

---

³⁵ Katso taulukko 4.

³⁶ Kysymys ”Millaisia saamasi seksiin liittyvät viestit ovat olleet? Kerro omin sanoin!” olisi pitänyt muotoilla selkeämmäksi, sillä nyt vastauksissa esiintyi paljon hajontaa. Osa kertoi ennemminkin tunteista, joita viestit ovat herättäneet ja peräti viidesosa sanoi, ettei halua vastata tai ei muista. En halunnut ohjata vastaajia, joten päädyin avoimeen kysymykseen monivalinnan sijaan, mutta jos tekisin kyselyn nyt uudestaan, käyttäisin monivalintaa.

³⁷ Katso taulukko 7.

Jotain, että: "Uh ah pane mua aahhaahaha!"

12-vuotias tyttö

"Läheks panee?" "Haluun sua!" "Tuu meille nii pannaan!" ym.

13-vuotias tyttö

sellaisia perus missä kysytään että haluanko imeä heidän munaa yms

14-vuotias tyttö

"Paniks ketään tänään?" "Onks sulla syvä pillu?" "Ooks ollu sängys?" Ooks sormettanu?"

13-vuotias tyttö

Ehdotettu seksiä rahasta, ehdotettu lähettämään itsestäni paljaita kuvia, lähetetty minulle erektiössä olevien penisten kuvia, ja paljon muuta.

16-vuotias tyttö

Ehdotteluja webcamin kautta paljastelusta, IRL tapaamisesta seksin merkeissä ja joskus jopa on tarjottu rahaa seksistä.

18-vuotias tyttö

Ei kivat viestit ovat olleet suoria viittauksia että lähettäjä haluaa vain päästä sänkyyn kanssani. Eräs lähettäjä jopa uhkasi tappaa minut, jos en suostuisi tapaamaan häntä ja harrastamaan seksiä hänen kanssaan.

16-vuotias tyttö

Haluutko panna mua? Täältä löytyy vähän kaikkee ja voit sitoo mut sänky ja ruoskia alotteeks. Voin nuolla sun... Niin että et pysty enää kävelee ja voin kourii sun tissejä sileen ettet enää tunne niitä.

Tuu tänne ni voin panna sua ilmatteeks. Voit imee mun.... Ja vastineeks nuolen sun... Ja puristelen.....

13-vuotias tyttö

Kuten esimerkeistä näkee, lähettäjän todellisen motiivin selvittäminen voi olla hankalaa.

Viestit vaihtelevat lyhyistä letkautuksista pitkiin keskusteluihin, jotka osoittavat esimerkkejä joko päättäväisestä flirttailusta tai lapsen seksuaalisen hyväksikäytön valmistelusta eli groomingista. ”Uh ah pane mua” -tyylisistä viesteistä osa on voitu tarkoittaa vitseiksi ja osa oikeiksi ehdotuksiksi. Ilman kontekstia tätä ei kuitenkaan voi tietää, joten laskin kaikki ehdotuksen sisältävät viestit samaan kategoriaan viestin tyylistä riippumatta. Jälleen kerran olennaisinta on, miten viestin vastaanottaja on viestin tulkinnut.

Neljännes vastaajista kertoi viestin sisältäneen flirttailua, vihjailua tai seksiin liittyviä kysymyksiä, joiden tarkoitus oli ylläpitää puhetta seksistä.

Ollaan pyydetty antamaan alastonkuvia, kerrotty miten hän tekisi jos saisi harrastaa seksiä minun kanssani ja kysellyt esin montako sormea mahtuu peppureikään yms.

11-vuotias tyttö

Ota paita pois. Haluatko muolla jouluista keppiäni? Tavataanko Helsingin keskustassa klo 21 ja mennään meille pelehtimään.

14-vuotias tyttö

hän kertoi minulle "tarinaa" meistä harrastamassa rivoa seksiä, ja masturboimme molemmat samalla

15-vuotias tyttö

Ihmiset, jotka tämmösiä viestejä on lähetetty on halunnut avautua näiden fantasioista ja kyselee haluisinko totettaa niitä sen kanssa. Tai perus "mua panettaa, lähetä joku seksikäs kuva ;)".

17-vuotias tyttö

Ne olivat aika kesyjä. Semmoisia flirttailevia ja ehdottelevia.

16-vuotias tyttö

Niissä kerrotaan että olen kaunis, vaikkei minua ole edes nähty, ja vinkkaillaan kaikesta likaisesta seksiin kuuluvista asioista. Joskus kysytään suoraan että haluatko tehdä seksiä.

14-vuotias tyttö

Lisäksi kolme prosenttia vastaajista kertoo viestin sisältäneen ”pervoilua”, mikä tarkoittanee eri asioita eri ikäisten mielestä. Viisi prosenttia vastaajista taas sanoo lähettäjän halunneen ystäväysty. Voi vain spekuloida, mitä tämä tarkoittaa seksiin liittyvien viestien kontekstissa. Lähettäjä on voinut haluta saada ystävän, jonka kanssa jutella seksiin liittyvistä asioista, tai ystävyysty on voitu ajatella keinona päästä myöhemmin harrastamaan seksiä joko netissä tai sen ulkopuolella.

Moni vastaus on toki monisyinen ja luokiteltavissa moneen kategoriaan. On selvää, että viestin lähettäjällä on merkitystä, kuten alla olevat esimerkit osoittavat.

Minulle henkilökohtaisesti osoitetut viestit ovat tulleet tutuiltani (noin samaa ikäluokkaa) ja ne ovat olleet leikkimielisiä tai tarkoitettu kehuiksi. Mitään häirintää en ole kokenut.

18-vuotias tyttö

No jos esim. [palvelussa] joku lähettää viestin "oot kuuma, pannaanko! ;)" niin otan sen täysin leikkinä ja vastaan tyyliin "meille vai teille" vaikka en olisikaan menossa minnekään tai kutsumassa ketään kotiini.

Kerran [palvelussa] yksi poika kysyi "puhutaanko tuhmiä?". Ja me puhuimme.

15-vuotias tyttö

Joyce Kerstensen ja Wouter Stolin (2104) tutkimuksessa kysyttiin 11–18-vuotialta hollantilaistytöiltä, olivatko he saaneet seksuaalisiin tekoihin pyytäviä viestejä. Tytöistä 21 prosenttia sai seksiin liittyviä kysymyksiä, 16 prosenttia pyynnön yhdyntään, 14 prosenttia kysymyksiä rinnoista tai sukuelimistä ja 11 prosenttia pyynnön riisuutua webbikameran edessä. (Emt., 4–5.) Yhteydenottojen saaminen vaikuttaa olevan yleistä.

Hajontaa on paljon. Mielenkiintoinen esimerkki on 13-vuotias tyttö, joka keräsi kuluvan ikävuotensa aikana mittavan kokemuserän. Hän sai viestejä, joissa kyseltiin seksikokemuksista. Hän kertoo niiden saamisen tuntuneen "kiihottavalta ja ensin hämmentävältä mutt sitten halusin lisää niitä viestejä". Hän myös lähetti vastaavanlaisia viestejä itse kiihottumistarkoituksessa ja uteliaisuudesta. Kyselyn päätteeksi hän kuitenkin kertoo, ettei enää lähettele moisia viestejä tai käytä palveluita, joissa niitä sai. Tällaista pikataivalta tavallisempaa kuitenkin lienee, että vastaava kehitys kestää muutaman vuoden.

Selvää on, etteivät kaikenlaiset viestit kaikenlaisilta lähettäjiltä ole koskaan toivottuja. Moni vastaaja kertoi viestien herättäneen monenlaisia tunteita yksinkertaisesti siitä syystä, että oli saanut useita viestejä. Myös saman henkilön kanssa käydyt keskustelut saattoivat muuttua miellyttävistä ikäviksi tai ensin kivalta tuntunut keskustelu alkoikin myöhemmin hämmentää.

jännittävältä, ja juttelimme rivoja muutaman viikon. lopussa minua ahdisti ja lopetin yhteydenpidon, sillä hän olisi halunnut nakukuvia enkä halunnut lähettää niitä
15-vuotias tyttö

Joskus hämmennyn ja mietin mitä vastata, kun taas joskus tunnen oloni tavallaan hieman imarrelluksi. Kuitenkin muutaman kerran olen saanut sellaisia viestejä, jotka koin ahdistaviksi.
17-vuotias tyttö

Riippuu lähettääkö sen minua vanhempi vai minun ikäiseni. Jos minua paljon vanhempi, ahdistaa vähän.
15-vuotias tyttö

Jos viestin lähettäjä on komea mies tai poika, juttuun lähtee helposti mukaan. Jos kyseessä kuitenkin selvästi on joku vanha ja ällöttävä pervo, estän yleensä viestin lähettäjän mikäli mahdollista.
16-vuotias tyttö

jos se viesti on eräiltä tyypeiltä ni se on ihanaa
14-vuotias tyttö

Upealta, joku halusi minua. Jotkut kuitenkin eivät tuntuneet kauhean hyviltä, niihin en vastannut.
17-vuotias tyttö

4.5. Pilailu on yleistä

Seksiin liittyvät jutut ovat etenkin nuorten lasten maailmassa vielä vähän vieraita ja kiellettyjäkin. Vanhempien lasten mielestä ne taas ovat hauskoja juuri epäsovittavuutensa vuoksi. Seksijuttuja kirjoitetaankin paljon juuri pilailu- tai ärsytysmielessä. Tyypillinen lähettäjä voi olla nuori, joka vasta opettelee ymmärtämään seksiin liittyviä asioita tai joka muuten vain haluaa ärsyttää. 16-vuotias tyttö kuvailee tällaisia lähettäjiä näin: ”Hänellä/Heillä oli todennäköisesti tylsää ja halusivat jotain naureskelemisen aihetta” ja 13-vuotias tyttö toteaa lähettäjistä yksinkertaisesti: ”hän luuli olevansa hauska”.

Itse seksiin liittyviä viestejä lähettäneistä kiusata halusi yhdeksän prosenttia ja ärsyttää kahdeksan prosenttia. Neljä prosenttia taas sanoo halunneensa vitsailla tai pelleillä. Tylsyyden vuoksi viestejä lähetti kaksi prosenttia vastaajista.³⁸

Halusin vähän vain pervoilla, ei muuta. + onhan se aina vähä kiva pelleillä :D?
12-vuotias tyttö

Joskus tällaiset viestit ovat vain mautonta läpänheittoa, jota tapahtuu puolin ja toisin.
18-vuotias tyttö

Kun seksiin liittyviä viestejä itse lähettäneiltä tytöiltä kysyttiin syitä viestien lähettämiseen, kuusi prosenttia kertoo viestin olleen vitsi tai ”läppämielessä” lähetetty.

todennäköisesti kaikkea tuhkamunista "okei oon sun playboy-tyttö" -vitsailuihin, mutta ei koskaan mitään totisia ehdotuksia tai vakavia tai häiritseviä viestejä. Yleensä oon myös sanonut jälkeenpäin että sori, jos ahdisti tai kysynyt että onko toisen mielestä okei vitsailla tällaisella asialla.
13-vuotias tyttö

Kaikkea maan ja taivaan väliltä. Yleensä puhun asiasta kaverien kanssa, perus teinihumoripervoilua, ei mitään sen vakavampaa :D
15-vuotias tyttö

---

³⁸ Katso taulukko 10.

'Panisitko mielummin norsua vai kirahvia?'

16-vuotias tyttö

Peräti puolet seksiin liittyviä viestejä saaneista arvioi, että viestit lähetettiin pilailutarkoituksessa. Avoimista vastauksista ilmenee, että kavereiden kesken on tavallista lähetellä tavalla tai toisella seksiin liittyviä viestejä. Ne koetaan usein pilailuksi, mutta niistä ei häiriinnytä. Pilailu- ja kiusaamisviestejä voi olla hankala erottaa toisistaan, tai sama viesti voitaisiin luokitella kumpaankin kategoriaan.

Vitsit ovat yksi harvoista viestityypeistä, jotka esiintyvät lähes jokaisen kysymyksen tuloksissa. Vitseistä kirjoitetaan riippumatta siitä, kysyttiinkö viestin sisällöstä, tarkoituksesta vai sen herättämistä tunteista. Eniten vitsit ovat esillä edellä käsitellyssä kysymyksessä, jossa kartoitettiin viestin lähettämisen syytä. Siinä yli puolet vastaajista mainitsi vitsit. Muissa vastauksissa ne esiintyvät vähemmän. Syy lienee yksinkertaisesti se, että muut kysymykset vaativat avointa vastausta. Vaikka moni on saanut useita seksiin liittyviä viestejä, vain harva erotteli jokaisen viestityypin vielä avoimissa vastauksissa. Vitsit ovat harmittomia, joten ne väistyivät muunlaisten sisältöjen tieltä.

Sisällöstä kysyttäessä seksiin liittyviä viestejä saaneista vastaajista noin joka kymmenes sanoo viestin olleen vitsi tai pila tai sen sisällön olleen naurettava tai lapsellinen.

Enimmäkseen sellaisia 'OMG panen poiccixe kaa tuu muqaa !111!!!!111!!' joista ei saa minkäänlaista tolkkua ja parempi olisi vain jos ne unohtaisi, kun ei ne koskaan mitään vakavasti otettavia ole.

13-vuotias tyttö

jonkun nuoren perus 'aah aah' viestejä, eli ei todellakaan mitään vakavaa tai jotain joka oikeasti olisi seksuaalista häirintää

15-vuotias tyttö

Kavereiden kanssa oli esimerkiksi tapana sanoa "wet dreams" ennen kuin lähdettiin nukkumaan, tai sitten vitsailtiin että "haluaisitko tulla mun bordelliin ilotyöksi" ja niin edelleen.

17-vuotias tyttö

heti vai ny, mennäänkö panee jane. iha läpäl heitettyi vaa koska oon jutellu ainoostaa kavereille

13-vuotias tyttö

sarkastisia, esimerkiksi että minun ja kavereiden inhokkiopettajat harrastaisivat seksiä siivouskomerossa :D

13-vuotias tyttö

' Tarvitsen apua mieheni Pentin kanssa, kun seksi ei oikein suju meiltä, mitä voimme tehdä?', mutta paljon huonommin kirjoitettuna.
13-vuotias tyttö

Ulkopuolisen, esimerkiksi viestit näkevän vanhemman, silmin myös kavereiden kesken lähetetyt pilailuviestit voivat näyttää epäilyttäviltä. Nuorten ”uh ah pane mua” -viestit eivät välttämättä liity seksiin mitenkään vaan voivat olla myös kaverillinen vitsi tai kiusoittelua. Tällaiset viestit usein kuitataankin nuorempien pelleilynä.

Kun kysyttiin viestin saamisen herättämiä tuntemuksia, 14 prosenttia huvittui viestistä joko muuten vaan tai koska tiesi tai arveli sen vitsiksi.

Viestin sisältö sai yleensä minut vain huvittuneeksi, sillä voin vain kuvitella kuinka pieni tyttö tai poika hihittelee ruudun takana.
17-vuotias tyttö

Tavallaan se oli outoa, tavallaan huvittavaa. Lähinnä nauroin epätoivoiselle yritykselle.
14-vuotias tyttö

Eipä miltään, ei se mitään ihmeellistä ollut. Jonkun nuoren tytön säälistävää pelleilyä vaan :D
14-vuotias tyttö

Esimerkkivastauksista käy hyvin ilmi, kuinka pilailuviestien ajatellaan tulevan nimenomaan nuoremmilta. Vastajia pyydettiin myös arvioimaan, kuka viestit on lähettänyt. Aihetta käsiteltiin jo edellisessä luvussa, mutta mainittakoon vielä, että pilailijoiksi epäiltiin nimenomaan nuoria tyttöjä. Paljon valittiin myös vaihtoehtoja ”nuori poika” ja ”sillä ei ole väliä”.

4.6. Viesteissä vaihdetaan tietoa ja mielipiteitä

Kymmenen prosenttia itse seksiin liittyviä viestejä lähettäneistä ja kolme prosenttia niitä saaneista tytöistä kertoo viestien sisältäneen yleistä keskustelua seksistä. Näiden viestien tarkoitus ei siis ole ollut esimerkiksi kiihottaa vastaanottajaa – tai ainakaan niin niitä ei tulkittu.

Pelastakaa Lapset teki vuonna 2010 selvityksen IRC-Gallerian ja Suomi24:n käyttäjien kesken. Osallistujilta kysyttiin muun muassa, millaisia viestejä he olivat netissä seksistä kirjoittaneet. Alle 18-vuotiaiden osallistujien vastauksista nousivat esille muun muassa omat ja muiden kokemukset, seksuaalinen suuntautuneisuus, sukupuoliroolit, fantasiat, masturbointi, sukuelinten oikea koko, irtosuhteet, suuseksi, pornografia, ehkäisy ja erilaiset seksin harrastamisen tavat. (Pelastakaa Lapset 2010, 9.) Minun kyselyni vastaukset eivät useinkaan olleet näin yksityiskohtaisia, mutta uskon viestien sisällön noudattavan samaa linjaa.

Vastaanotetuista viesteistä kolme prosenttia ollut yleistä keskustelua seksistä, esimerkiksi seksuaalisesta suuntautumisesta juttelemista tai tiedonhakua. Kyselyyni vastanneet, itse seksiin liittyviä viestejä lähettäneet luonnehtivat viestejä esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

Erilaisia asioita, esim. liittyen koulun terveystiedon tunteihin kyseisestä aiheesta
14-vuotias tyttö

Puhuttiin sopivasta iästä seksin harrastamiseen ja siitä, ettei ole mitenkään kamalaa jos on neitsyt parikymppisenä. Ja olen lisäksi vastannut saamiini viesteihin jotenkin kiltin hyvästelevästi (en jaksanut puhua seksistä tai yrittää kiihottaa vastakumppani).
18-vuotias tyttö

Ollaan puhuttu seksistä noin yleisesti, puhuttu omista kokemuksista ja fantasioista. Ja sitten vedetty pervoo roolileikkii ja näin.
17-vuotias tyttö

Kysyttäessä syitä seksiin liittyvien viestien lähettämiseen, seitsemän prosenttia kertoi kirjoittelevansa kaverinsa kanssa, kuusi prosenttia seurustelukumppaninsa kanssa ja kuusi prosenttia jutteli seksistä yleisellä tasolla.

halusin keskustella hänen kanssaan aiheesta ja mielipiteistä, ilman minkäänlaisia tunteita keskustelukumppaniin.
15-vuotias tyttö

Halusin keskustella jonkun kanssa seksistä ja oppia sitä kautta mahdollisesti jotain uutta.
14-vuotias tyttö

Lähetin tyttö ystävälleni viestin jossa muistutin häntä siitä miten ihana yö meillä oli ollut kun hän kävi luonani.
18-vuotias tyttö

Pelastakaa Lapset ry:n selvityksessä nuorilta kysyttiin, keiden kanssa he ovat keskustelleet seksiin liittyvistä asioista netissä. Puolet vastaajista kertoo jutelleensa niistä sellaisten

kavereiden kanssa, joihin on tutustunut netin ulkopuolella. Nettikavereiden kanssa seksistä on jutellut 37 prosenttia vastaajista ja tuntemattomien kanssa 22 prosenttia. Vastaavasti 42 prosenttia kertoo, ettei ole jutellut seksistä kenenkään kanssa netissä. (Pelastakaa Lapset ry 2010, 8.) Luvut ovat reippaasti aineistoni tuloksia korkeampia, mutta se selittyy kysymyksenasettelulla. Kaikki vastaajat eivät välttämättä ajatelleet, että tavallinen keskustelu luetaan mukaan seksiin liittyviin viesteihin. Voi myös olla, että se jäi mainitsematta, mikäli vastaaja oli saanut tai lähettänyt muunlaisia seksiin liittyviä viestejä.

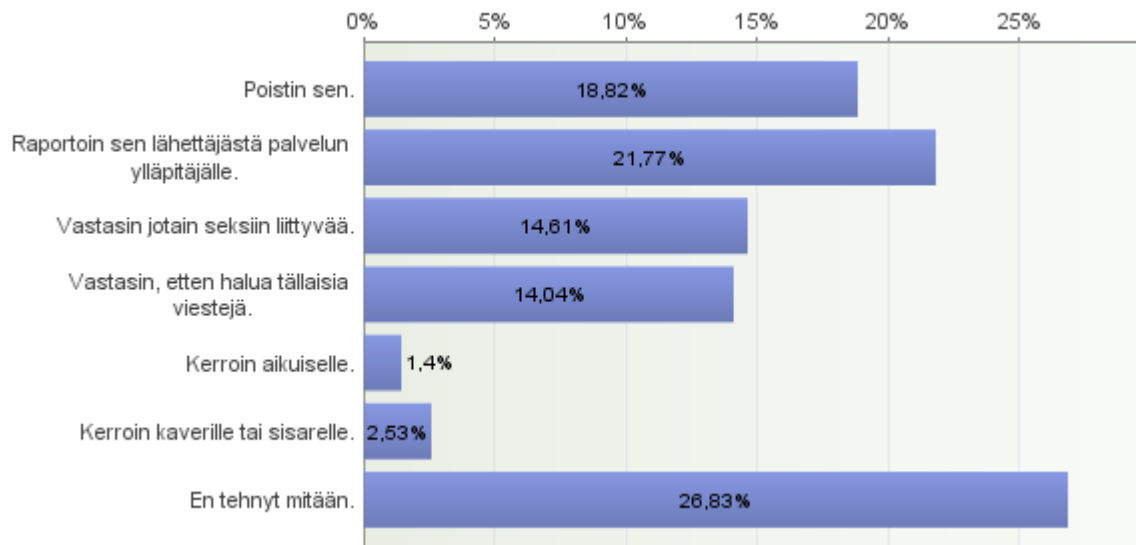
4.7. Osa reagoi viestiin, osa ei

Vastaajilta kysyttiin myös, mitä he tekivät saatuaan viestejä. Vaihtoehtoja oli mahdollisuus valita vain yksi. Vastaukset kielivät tietystä huolettomuudesta. Eniten valittiin vaihtoehtoa ”En tehnyt mitään”, jonka valitsi 27 prosenttia vastaajista. Rinnalle sopivat hyvin ne 19 prosenttia, jotka kertoivat poistaneensa viestin. Yhteenlaskettuna nämä kaksi kohtaa kattavat liki puolet vastauksista. Tämä kulkee hyvin linjassa muiden vastausten kanssa: Lähes puolet seksisisältöisiä viestejä saaneista ei kertonut viestien herättäneen minkäänlaisia tunteita. Tällöin ne eivät oletettavasti vastaanottajaa myöskään häirinneet eikä hän kokenut tarpeelliseksi tehdä jatkotoimenpiteitä. Viestin poistoon voi olla monia syitä, kuten oman viestilaatikon siistinä pitäminen, viestilaatikon tilansäästö, pelko siitä että joku muu näkee viestin, kyllästyneisyys moisia viestejä kohtaan tai se, että yksinkertaisesti haluaa unohtaa viestin koskaan olleen olemassakaan.

Taulukko 5: Toimet viestin vastaanoton jälkeen

Mitä teit saatuasi viestejä?

Vastaajien määrä: 712

Kolmisenkymmentä prosenttia vastasi viestiin. Heistä puolet vastasi viestiin jotakin seksiin liittyvää. Se voi olla esimerkiksi roolipelin jatkamista, nettiseksiin suostumista tai flirttailua. Toinen puolisko taas vastasi kertoakseen, ettei halua vastaavia viestejä.

Kolme prosenttia kertoi viestistä kaverille ja yksi prosentti jollekulle aikuiselle. Jos viestin epäiltiin tulleen aikuiselta mieheltä, tytöt olivat herkempiä kertomaan niistä aikuiselle. Luku jää silloinkin alle kymmenen prosentin. Mielenkiintoisen vertailukohdan tarjoaa ruotsalainen tutkimus, jossa 13–18-vuotiaista tytöistä peräti 32 prosenttia kertoi epätoivotusta seksiin liittyvästä viestistä kaverille tai sisarukselle ja 19 prosenttia vanhemmilleen (Statens medieråd 2012, 47). Luvut ovat aivan erilaisia kuin minun aineistossani. Osasyys voi olla, että minun kyselyssäni sai antaa vain yhden vastausvaihtoehdon, kun ruotsalaistutkimuksessa niitä sai valita useita.

Kysymyksessä ei ollut mahdollisuutta itse kirjoitetulle vastaukselle, mutta muutama vastaaja kirjoittaa aiheesta muissa avoimissa vastauksissaan.

Ei se minua liikuttanut sen pahemmin, vastasin etten halua tällaisia viestejä ja raportoin hänestä. Mutta pidemmän päälle ajateltuna hän voi viestittää myös paljon paljon pienemmille tuollaista, ja pienemmät voivat pelätä.

15-vuotias tyttö

Ajattelin vain, että mitä vittua ja vastasin takaisin jotain nasevaa, että tämä lopettaisi, tai sitten estin hänet.

17-vuotias tyttö

[...] Vastasin heti takaisin että ei kannata edes yrittää näin nuorelle. en aijo harrastaa netti seksiä tuntemattomien (enkä kyllä tuntemienikaan) kanssa! ja estin tämän tyypin.

15-vuotias tyttö

Vastausvaihtoehtona ei ollut henkilön estämistä, mikä näin jälkikäteen ajateltuna oli tietenkin virhe. Suurin osa palveluista kuitenkin tarjoaa mahdollisuuden estää yksittäisten käyttäjien yhteydenotot. EU Kids Online -tutkijat raportoivat, että 40 prosenttia seksiä sisältäviä viestejä saaneista lapsista oli estänyt lähettäjän (Livingstone, Haddon, Görzig & Ólafsson 2011, 7). Ruotsalaisessa tutkimuksessa huomattiin, että 13–18-vuotiaista tytöistä, jotka olivat saaneet epätoivotun seksiin liittyvän viestin, 62 prosenttia esti lähettäjän (Statens medieråd 2012, 47).

Niina Uusitalo, Susanna Vehmas ja Reijo Kupiainen kirjoittavat, että eurooppalaisessa vertailussa suomalaislasten ja -nuorten arviointi omista nettiturvallisuuteen liittyvistä taidoista oli tutkimukseen osallistuneiden 25 maan joukosta parasta (Uusitalo ym. 2011, 123). 13–16-vuotiaista tytöistä 90 prosenttia kertoo osaavansa estää viestit ei-toivotuilta henkilöiltä. Lähes yhtä moni kertoo osaavansa muuttaa yhteisöpalvelujen yksityisyysasetuksia. 11–12-vuotiaista tytöistä estää osasi 63 prosenttia ja yksityisyysasetuksia muuttaa 54 prosenttia. (mt, 123.) Ehkä nämä korkeat luvut selittävät sitä, miksi niin harva aktiivisesti tekee jotakin seksiin liittyviä viestejä saatuaan.

5. LOPUKSI

5.1. Reflektio: Mitä tekisin toisin?

Pyrin laatimaan kyselyn mahdollisimman neutraaliksi. En halunnut vastaajien ajattelevan, että heidän tekonsa tuomitaan. Jätin esimerkiksi joistakin kysymyksistä valmiit vaihtoehdot pois, koska suurin osa niistä olisi ollut negatiivisia. Varotoimenpiteistäni huolimatta osa vastaajista otti kyselyn tuomitsevana. Tämä näkyi vapaissa kommentteissa, joissa osa vastaajista päätyi puolustelemaan nettiseksiä ja seksistä keskustelua yleensä. Niistä on alla muutama esimerkki.

Kannattaa muistaa, että kaikki viestit joissa käsitellään seksiä eivät ole pahoja, netissä jaetaan seksistä myös paljon asiallista tietoa ja vastaillaan kysymyksiin. Toisinaan uteliaisuuden ja hävyttömyyden raja on hyvin häilyvä.

15-vuotias tyttö

Tämä testi esitti seksiin liittyvät viestit todella negatiivisena asiana. Nykyaikana kun ihmiset etsivät itseään myöskin netistä, erilaisilla fantasioilla, eikä pelkästään kopeloimalla itseään.

Kaikki seksuaalisista asioista keskustelevat ihmiset eivät ole pervoja tai vanhoja. Osa saattaa olla kokeilunhaluisia ihmisenalkuja, joista on ihan okei viestitellä härskejä tuttavien kanssa. Kunhan se ei johda IRL-tapaamisiin vieraiden kanssa, kaikki on ok.

17-vuotias tyttö

Seksistä ja seksuaalisuudesta voi mielestäni keskustella netissä myös ilman, että tilanteesta pitäisi huolestua tai että se tähtäisi johonkin arveluttavaan päämäärään.

18-vuotias tyttö

Vastaajia pyydettiin miettimään sellaisia asioita, joita ei normaalisti tarvitse ajatella.

Kyselyssä oli runsaasti miksi-kysymyksiä sekä omasta että muiden toiminnasta. Vaikka kysymykset ovatkin neutraaleja, ne on helppo ymmärtää hyökkäyksinä. Puolustelukommentit ovat tutkijalle mehukasta sisältöä, mutta on toki sääli jos vastaajille jäi sellainen käsitys, että heitä syytetään jostakin.

Esimerkki avoimesta kysymyksestä, joka vielä ensimmäisissä luonnoksissani oli monivalintakysymys, on kysymys numero 10: ”Millaisia saamasi seksiin liittyvät viestit ovat olleet?”. Kysymyksen muotoilu onnahti pahasti, sillä sen saattoi käsittää monella eri tavalla. Vastausten luokittelu oli siksi haasteellista. Hain kysymyksellä konkreettista tietoa viestien sisällöstä, mutta usea vastaaja päätyi kuvailemaan tunteita, joita viestit heissä herättivät. Jos toistaisin kyselyn, korvaisin tämän avoimen kysymyksen monivalintakysymyksellä.

Muutamasta kysymyksestä oli jäänyt puuttumaan vastausvaihtoehto, joka siellä olisi ehdottomasti pitänyt olla, ja joissakin tapauksissa vaihtoehdot olisi pitänyt muotoilla paremmin. Oli harmillista huomata nämä virheet liian myöhään eli reilusti vastausten keruun päättymisen jälkeen.

En testannut kyselyä pienellä vastaajamäärällä etukäteen. Vaihe jäi pois aikataulusyistä, sillä kysely oli saatava julkaistua marraskuussa 2013 goSupermodeliin tulevan muun sisällön vuoksi. Vaikka kiirehtimisen syy oli painava, vastaavaan nyt ryhtyessäni yrittäisin kuitenkin keksiä keinon testaamiseen. Siihen ei ollut valmiina helppoa ratkaisua, sillä linkki kyselyyn näytettiin kaikille yli 13-vuotiaille goSupermodelin käyttäjille, eikä rajaaminen vain joidenkin käyttäjien nähtäväksi tällä tekniikalla ole mahdollista.

Koska kyselyssäni oli runsaasti myös avoimia vastauksia, tein jo analyysin alkuvaiheessa joitakin päätöksiä, jotka kyseenalaistin myöhemmin. Tutkin 11–18-vuotiaiden tyttöjen vastauksia, mitä pidin aluksi itsestään selvänä asiana muun muassa aineiston ikäjakauman vuoksi. Lähes kaikki muu aiheesta tehty tutkimus kuitenkin päättyy 16-vuotiaisiin. Pohdinkin toistuvasti, pitäisikö minun muuttaa rajaustani. Olen kuitenkin päätökseeni tyytyväinen. Lähes kaikki – elleivät kaikki – yli 16-vuotiaat vastaajat ovat saaneet ensimmäiset viestinsä alle 16-vuotiaina. Samalla karttunut ikä ja tapahtumista mahdollisesti kuluneet vuodet antoivat heille mahdollisuuden tarkastella omia tekemisiään etäältä. Se johti kiintoisiin itseanalyysihin.

Ylipäättään sain tutkimuksenteosta paljon sellaista tietoa, jonka avulla voisin tehdä nyt vielä paremman tutkimuksen.

5.2. Kaikki eivät halua vastata

Seksistä puhuminen ei ole kaikille tytöille helppoa tai mieluista. Monilta vastaajilta puuttuu kyky tarkastella tapahtumia ikään kuin ulkopuolelta, jolloin esimerkiksi omista seksikirjoituksista olisi helpompi puhua. Tätä kykyä en vastaajilta odottanutkaan – itse asiassa yllätyin positiivisesti siitä, kuinka analyttisiä vastauksia lopulta sain. Tutkimukseen jäi kuitenkin paljon en osaa sanoa -vastausten aiheuttamia aukkoja.

Kysyin esimerkiksi, millaisia vastaajan saamat seksiin liittyvät viestit ovat olleet. 19 prosenttia vastaajista eli 136 tyttöä sanoi, ettei muista viestin sisältöä tai halua vastata

kysymykseen. Suuri määrä selittynee osin mielenkiinnon herpaantumisella – kysymys oli vaativan kyselyn kymmenes – ja osin sillä, ettei seksisisällöstä haluta kirjoittaa kovin tarkkaan. Vastaja on voinut myös tietoisesti haluta unohtaa saamansa viestin sisällön, jos se on esimerkiksi järkyttänyt tai ärsyttänyt häntä tai jos hän on kokenut sen kielletyksi.

Kysyttäessä saatujen viestien sisällöstä yhdeksän prosenttia väisti kysymyksen toteamalla esimerkiksi saaneensa ”kaikenlaisia” viestejä. Sama trendi jatkui ja voimistui viestejä itse lähettäneiden vastaajien kohdalla. Peräti 27 prosenttia vastaajista ei halunnut kertoa tai ei muistanut, mitä viesteihin kirjoitti. Lisäksi 21 prosenttia vastasi hyvin suurpiirteisesti: ”jotain vaan”, ”kaikenlaista” tai ”vaihtelee”. Jos vastaja oli sekä saanut että lähettänyt seksiin liittyviä viestejä, kyseessä oli kyselyn neljästoista kysymys. Voi siis olla, että väsymys painoi eikä kysely tuntunut enää mielenkiintoiselta.

Vaikuttaa siltä, että omien seksiin liittyvien viestien muistelu on epämiellyttävää. Vastaja saattaa ajatella viestin olleen jotenkin kielletty tai nolo eikä halua analysoida sitä tarkemmin. Hyvä esimerkki tavasta kysymyksen väistöstä on tämä 15-vuotiaan tytön vastaus: ”ei mitään erityistä, mitä nyt 13v tietämätön kokematon pikkutyttö nyt keksisi sanoa”.

5.3. Loppusanat

Tutkielman tulos on kuin odotinkin: Osa tykkää seksiin liittyvistä viesteistä, osan mielestä ne ovat ällöttäviä ja loppujoukko toteaa ”ihan sama”. Vaikka tulos oli pääosin ennakoitavissa, tutkimustulokseni tarjoavat uutta numero- ja sisältötietoa normaalisti vaietuista aiheista. Tutkimani ikäjakauma kattaa monenlaiset kehitysasteet ja käsite seksiin liittyvä viesti sulkee sisäänsä monenlaisia yhteydenottoja. En voi tehdä kaikkia lapsia ja nuoria tai edes kaikkia tyttöjä koskevia päätelmiä, enkä toisaalta sellaisiin pyrkinytkään. Halusin kartoittaa netin seksijuttujen kirjoa, ja siinä koen onnistuneeni.

Lapsilla on seksuaalisia tarpeita, ja seksiin liittyvät asiat herättävät uteliaisuutta. Internet on luonnollinen paikka lisätiedon hankkimiseen ja uusiin ihmisiin tutustumiseen myös romanttisessa mielessä. Tuntuu täysin absurdilta, että tutkimus ja julkinen keskustelu keskittyy vielä vuonna 2014 lasten netinkäytön negatiivisiin puoliin.

Tiedän olevani lasten netinkäytön suhteen puolueellinen. Olen saanut päivätöissäni seurata, miten lapset juttelevat toisilleen. Aiheiden repertuaariin kuuluu kaikki se, mistä ihmiset nyt yleensäkin toisilleen juttelevat: esimerkiksi sää, koulujutut, julkkikset ja lomasuunnitelmat. Ystävyys- ja seurustelusuhteet voivat muodustua tai hajota netissä, niihin liittyvistä vastoinkäymisistä kysytään neuvoa ja hyvistä hetkistä kehuskellaan toisille. Lasten pahimmat ongelmat johtavat juurensa juuri aikuisista – jollakulla on alkoholistiäiti, toisella lyövä isä, kolmatta uhkailee täysi-ikäinen seurustelukumppani – mutta netissä lapset ovat valmiina tukemaan toisiaan. Jokaisen aikuisen tekisi hyvää lukea esimerkiksi millaista sympatiaa ja tukea huonosti voiva, itsemurhaa suunnitteleva lapsi ikätovereiltaan internetissä saa.

Netinkäyttöön liittyvistä riskeistä puhuminen on tärkeää. Jos valistuksella saadaan estettyä yksikin hyväksikäyttötapaus, työ on ollut sen arvoista. Ei ole kuitenkaan mitään syytä leimata koko internetiä ja lasten siellä käymiä keskusteluita vaarallisiksi vain sen takia, että joillekin on joskus tapahtunut jotakin pahaa. Lapset ovat fiksuja ja toimeliaita: He esimerkiksi estävät häiritsevää henkilöä kirjoittamasta heille lisää viestejä tai raportoivat hänestä palvelun ylläpitäjille. Mitä enemmän lasten annetaan olla netissä, sitä paremmin he osaavat hoitaa kohtaamansa ongelmatilanteet.

Toivon tiedon lasten neuvokkuudesta heijastuvan myös tutkimukseen ja julkiseen keskusteluun – ja sitä kautta myös vanhempien asenteisiin. Uskon, ettei aikuisilla ole kattavaa käsitystä siitä, mitä lasten nettimaailmassa tapahtuu. Trendit muuttuvat hurjaa vauhtia ja niistä pysyvät parhaiten perillä juuri ne lapset, jotka ennakkoluulottomasti kokeilevat uusia asioita. Siksi lapsille pitää antaa se arvostus ja luottamus, jonka he taidoillaan ansaitsevat. Aikuisilla on paljon opittavaa lapsilta.

LÄHDELUETTELO

- Aalto, Maija (2014): *Lapsia netistä saalistaneille seksuaalirikollisille vuosien tuomioita Espoossa*. Helsingin Sanomat 3.2.2014. <http://www.hs.fi/kaupunki/a1391401424341>. Luettu 26.2.2014.
- Baraka, Josefiina: *Opettajat huolissaan: Älypuhelimet tuoneet kouluihin erittäin ikävän ilmiön*. Iltalehti 29.11.2012. http://www.iltalehti.fi/perhe/2012112916390121_pr.shtml. Luettu 4.4.2014.
- Barnett, Emma (2012): *Habbo Hotel children's site 'full of pornographic chat'*. The Telegraph 12.6.2012. <http://www.telegraph.co.uk/technology/news/9326608/Habbo-Hotel-childrens-site-full-of-pornographic-chat.html>. Luettu 22.1.2014.
- Bond, Emma (2011): *The mobile phone = bike shed? Children, sex and mobile phones*. New Media & Society June 2011 vol. 13 no. 4. Sivut 587–604.
- boyd, danah (2014): *It's complicated: the social lives of networked teens*. Yale University Press.
- Dufour, Katinka (2012): *Amanda Todd case highlights issue of online bullying*. The Telegraph 16.10.2012. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/9612030/Amanda-Todd-case-highlights-issue-of-online-bullying.html>. Luettu 26.2.2014.
- Dunås, Jon (2013): *Media and Information Literacy in the Nordic Countries Overview*. Swedish Media Council and NORDICOM for the Swedish Presidency of the Nordic Council of Ministers 2013. http://www.statensmedierad.se/upload/_pdf/Overview%20MIL%20in%20Nordic%20Countries.pdf. Luettu 3.3.2014.
- Egan, R. Danielle & Hawkes, Gail (2009): *The problem with protection: Or, why we need to move towards recognition and the sexual agency of children*. Continuum: Journal of Media & Cultural Studies, 23:3. Sivut 389–400.
- Forss, Marko (2013): ”Nettipoliisi ja nuoret sosiaalisessa mediassa”. Teoksessa Kupiainen, Reijo & Kotilainen, Sirkku & Nikunen, Kaarina & Suoninen, Annikka (toim.): *Lapsnetissä - Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä*. Mediakasvatusseuran julkaisu 1/2013. Sivut 60–66. <http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf>. Luettu 17.2.2014.
- Morris, Steven (2008): *Pupils posing as paedophiles in cyber-bullying, police warn*. The Guardian 10.4.2008. <http://www.theguardian.com/education/2008/apr/10/schools.uk2>. Luettu 26.2.2014.
- Haddon, Leslie & Livingstone, Sonia & EU Kids Online network (2012): *EU Kids Online: National Perspectives*. EU Kids Online, The London School of Economics and Political Science, London, UK. <http://eprints.lse.ac.uk/46878/>. Luettu 22.1.2014.
- Hasinoff, Amy Adele (2014): *Sexting as media production: Rethinking social media and sexuality*. New Media & Society June 2013 vol. 15 no. 4. Sivut 449–465.

- Helsingin Sanomat (2012): *Habbo sulkee kaikki keskustelut selvityksen ajaksi*. Helsingin Sanomat 13.6.2012.
<http://www.hs.fi/kotimaa/Habbo+sulkee+kaikki+keskustelut+selvityksen+ajaksi/a1305574409090>. Luettu 22.1.2014.
- Jewkes, Yvonne (2010): *Much ado about nothing? Representations and realities of online soliticing of children*. Journal of Sexual Aggression: An international, interdisciplinary forum for research, theory and practice, 16:1. Sivut 5–18.
<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13552600903389452>. Luettu 13.2.2014.
- Jewkes, Yvonne & Wykes, Maggie (2012): *Reconstructing the sexual abuse of children: 'cyber-paeds', panic and power*. Sexualities December 2012 15. Sivut 934–952.
<http://sex.sagepub.com/content/15/8/934.citation>. Luettu 18.2.2014.
- Jonsland, Thomas (2014): *Barnen, Bris och it 2014. Ungas vardag online - en sammanställning av Bris kontakter*.
http://www.statensmedierad.se/upload/_pdf/Barnen_BRIS_it%202014_feb.pdf. Luettu 4.4.2014.
- Kerstens, Joyce & Stol, Wouter (2014): *Receiving online sexual requests and producing online sexual images: The multifaceted and dialogic nature of adolescents' online sexual interactions*. Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace, 8(1), article 8. <http://www.cyberpsychology.eu/view.php?cisloclanku=2014022601&article=8>. Luettu 4.4.2014.
- Kierkegaard, Sylvia (2008): *Cybering, online grooming and ageplay*. Computer Law & Security Report 24, 2008. Sivut 41–55.
- Know Your Meme (2014): Pedobear. <http://knowyourmeme.com/memes/pedobear>. Luettu 18.2.2014.
- Kuipers, Giseline (2006): *The social construction of digital danger: debating, defusing and inflating the moral dangers of online humor and pornography in the Netherlands and the United States*. New Media Society 2006:8, Sivut 379–400.
- Kupiainen, Reijo & Suoninen Annikka & Nikunen, Kaarina (2011): *Online Habits of Finnish Children. Use, Risks and Data Misuse*. Nordicom Information nr. 4, 2011. Sivut 51–57.5
http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/344_kupiainen_suoninen_nikunen.pdf. Luettu 4.2.2014.
- Kupiainen, Reijo & Suoninen, Annikka & Kotilainen, Sirkku & Nikunen, Kaarina (2012): ”Finland”. Teoksessa Haddon, Leslie & Livingstone, Sonia & EU Kids Online network: *EU Kids Online: National Perspective* EU Kids Online, The London School of Economics and Political Science, London, UK. Sivut Sivut 21–22. <http://eprints.lse.ac.uk/46878/>. Luettu 22.1.2014.
- Kupiainen, Reijo (2013): ”EU Kids Online – Suomalaislasten netin käyttö, riskit ja mahdollisuudet”. Teoksessa Kupiainen, Reijo & Kotilainen, Sirkku & Nikunen, Kaarina & Suoninen, Annikka (toim.): *Lapset netissä – Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä*. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2013. Sivut 6–15.
<http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf>. Luettu 17.2.2014.

Kärkkäinen, Henrik (2014): *Huijaus lasten puhelinpelistä nosti taas päätään Facebookissa*. Iltta-Sanomat 14.2.2014. <http://www.iltasanomat.fi/digi/art-1288653931152.html>. Luettu 4.4.2014.

LaFontaine, Paul (2012): *A Message To The Habbo Community From The CEO*. Habbo Hotelin Behind The Pixels -blogi 13.6.2012. <http://blog.habbo.com/2012/06/13/a-message-to-the-habbo-community-from-the-ceo/>. Luettu 22.1.2014.

Lampainen, Katri (2011): *Grooming internetissä ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö*. Sosiologian pro gradu tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Livingstone, Sonia & Haddon, Leslie & Görzig, Anke & Ólafsson, Kjartan (2011): *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full Findings*. LSE; London: EU Kids Online.

Livingstone, Sonia & Kirwil, Lucyna & Ponte, Cristina & Staksrud, Elisabeth (2013): *In their own words: what bothers children online? with the EU Kids Online Network*. EU Kids Online. London School of Economics & Political Science, London, UK. <http://eprints.lse.ac.uk/48357>. Luettu 4.2.2014.

McKee, Alan & Albury, Kath & Dunne, Michael & Grieshaber, Sue & Hartley, John & Lumby, Catharine & Mathews, Ben (2010): *Healthy Sexual Development: A Multidisciplinary Framework for Research*. International Journal of Sexual Health, 22:1. Sivut 14–19. <http://www.tandfonline.com.ezproxy.utu.fi:2048/doi/full/10.1080/19317610903393043>. Luettu 5.4.2014.

Opetus- ja kulttuuriministeriö: *Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013–2016*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:11. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/OKM11.pdf>. Luettu 3.3.2014.

Pajamäki, Tatjana (2013): ”Internetissä nähty porno kuuluu lasten ja nuorten puhelimesta ja netissä”. Teoksessa Kupiainen, Reijo & Kotilainen, Sirkku & Nikunen, Kaarina & Suoninen, Annikka (toim.): *Lapset netissä - Puheenvuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä*. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2013. Sivut 54–59. <http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf>. Luettu 17.2.2014.

Palovaara, Jorma (2012): *Älypuhelin voi olla riski lapselle*. Helsingin Sanomat 2.4.2012. <http://www.hs.fi/juttusarja/penaali/artikkeli/%C3%84lypuhelin+voi+olla+riski+lapselle/1329103728131>. Luettu 4.4.2014.

Pelastakaa Lapset ry. (2010): *Tutut tuntemattomat. Raportti lasten ja nuorten nettituttavuuksista sosiaalisessa mediassa*. http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/a03d777d665c92933a4fe511df3079f3/1391773067/application/pdf/234470/Tutut%20tuntemattomat%20-%20raportti_web.pdf. Luettu 7.2.2014.

Pelastakaa Lapset ry. (2011): *Lasten kokema seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö internetissä*. Pelastakaa lapset ry. <http://www.pelastakaalapset.fi/@Bin/895179/Lasten+kokema+seksuaalinen+h%C3%A4irint%C3%A42011.pdf>. Luettu 17.2.2014.

- Ronkainen, Kati (2012): *Älypuhelimet tuovat pornon lasten ulottuville*. YLE uutiset 29.11.2012. http://yle.fi/uutiset/alypuhelimet_tuovat_pornon_lasten_ulottuville/6394546. Luettu 4.4.2014.
- Saarikoski, Petri (2013): 2004 - Vuodatuksia laajakaistoilla. Teoksessa Suominen, Jaakko & Östman, Sari & Saarikoski, Petri & Turtiainen, Riikka: *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Sivut 48–66. Gaudeamus, Helsinki.
- Staksrud, Elisabeth & Livingstone, Sonia (2009): *Children and online risk. Powerless victims or resourceful participants?* Information, Communication & Society vol. 12:3. Sivut 364–387. <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13691180802635455>. Luettu 4.2.2014.
- Statens medieråd (2013): *Ungar & medier 2012/13. Fakta om barns och ungas användning och upplevelser av medier*. Statens medieråd. http://www.statensmedierad.se/upload/_pdf/Ungar_och_medier_2013.pdf. Luettu 4.4.2014.
- Suler, John (2004): *The Online Disinhibition Effect*. CyberPsychology and Behavior, 7. Sivut 321–326. <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/disinhibit.html>. Luettu 4.4.2014.
- Suominen, Jaakko (2013): 2006 - Verkkovideoita joka tuubista. Teoksessa Suominen, Jaakko & Östman, Sari & Saarikoski, Petri & Turtiainen, Riikka: *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Sivut 88–118. Gaudeamus, Helsinki.
- Suoninen, Annikka (2013): *Lasten mediabarometri 2012. 10-12-vuotiaiden tyttöjen ja poikien mediankäyttö*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 62. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastenmediabarometri2012.pdf>. Luettu 7.2.2014.
- Laiho, Mari & Lampainen, Katri & Porras, Kirsi & Kivinen, Tuija & Aunio, Maija & Vuento, Marja & Holmberg, Yrsa & Takkunen, Heikki (2011): *Suojele minua kaikelta. Tietoa internetin ja digitaalisen median osuudesta seksuaaliseen hyväksikäyttöön lasten kanssa ja heidän hyväkseen toimiville ammattilaisille*. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/ac8d028323a4fd6d8f248c712f502f1c/1392918536/application/pdf/1259878/PeLa_SHK_esite_web.pdf. Luettu 20.2.2014.
- Temple, Jeff R. & Paul, Jonathan A. & van den Berg, Patricia & Le, Vi Donna & McElhany, Amy & Temple, Brian W. (2012): *Teen Sexting and Its Association With Sexual Behaviors*. Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, Sep 2012, Vol 166, No. 9. <http://archpedi.jamanetwork.com/article.aspx?articleid=1212181>. Luettu 4.4.2014.
- Uusitalo, Niina & Vehmas, Susanna & Kupiainen, Reijo (2011): *Naamatusten verkossa. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 2*. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Whittle, Helen & Hamilton-Giachritsis, Catherine & Beech, Antony & Collings, Guy (2012): *A review of online grooming: Characteristics and concerns*. Aggression and Violent Behavior, vol 18, issue 1, January-February 2013. Sivut 62–70. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1359178912001097>. Luettu 28.2.2014.
- Östman, Sari (2013): 2005 - Tietoyhteiskunnasta kansalaisjournalismiin. Teoksessa Suominen, Jaakko & Östman, Sari & Saarikoski, Petri & Turtiainen, Riikka: *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Sivut 67–87. Gaudeamus, Helsinki.

Östman, Sari (2013): 2009 - Hömppäharrastuksen haltuunotto. Teoksessa Suominen, Jaakko & Östman, Sari & Saarikoski, Petri & Turtiainen, Riikka: *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Sivut 171–201. Gaudeamus, Helsinki.

LIITE 1: KYSYMYSLOMAKE

Seksiin liittyvät viestit netissä

Tässä kyselyssä sinulta kysytään seksiin liittyvistä viesteistä, joita olet saattanut saada tai lähettää netissä. Mukaan lasketaan myös pelaamasi roolipelit, joissa on seksikohtauksia.

Vastaukset ovat nimettömiä eikä sinua voida tunnistaa vastaustesi pohjalta.

1. Oletko tyttö vai poika? *

- Tyttö
- Poika
- En kumpikaan

2. Kuinka monta vuotta vanha olet nyt? *

- 6 tai nuorempi
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21 tai vanhempi

3. Valitse ne palvelut, joita käytät tai olet käyttänyt **vähintään kerran kuukaudessa** ja joilla sinulla on oma käyttäjätili. * ³⁹

- Randomi.fi
- Skype
- Habbo Hotel
- Snapchat
- Aapeli
- Twitter
- Panfu
- Facebook
- Stardoll
- Pro Hotelli
- MovieStarPlanet
- Howrse
- Kik
- Flirttistoori
- Suomi24
- Ask.fm
- Top Model
- IRC-Galleria
- WhatsApp
- YouTube
- goSupermodel
- Tumblr
- Demi
- En käytä mitään palvelua
- Muu sivu, mikä tai mitkä?

---

³⁹ Palvelut näytettiin satunnaisessa järjestyksessä.

4. Valitse ne palvelut, joiden kautta olet saanut seksiin liittyviä viestejä. * ⁴⁰

- Randomi.fi
- Skype
- Habbo Hotel
- Snapchat
- Aapeli
- Twitter
- Panfu
- Facebook
- Stardoll
- Pro Hotelli
- MovieStarPlanet
- Howrse
- Kik
- Flirttistoori
- Suomi24
- Ask.fm
- Top Model
- IRC-Galleria
- WhatsApp
- YouTube
- goSupermodel
- Tumblr
- Demi
- En ole saanut niitä missään palvelussa
- Muu sivu, mikä tai mitkä?

5. Oletko saanut netissä viestejä, joissa puhutaan seksistä? *

- Olen
- En

---

⁴⁰ Palvelut näytettiin satunnaisessa järjestyksessä.

6. Mieti saamiesi viestien lähettäjiä. Kenen luulet niitä lähettäneen? Valitse se vaihtoehto, joka mielestäsi kuvaa suurinta osaa viestien lähettäjistä. *

- Nuori poika
- Nuori tyttö
- Aikuinen nainen
- Aikuinen mies
- Sillä ei ole väliä

7. Miksi luulet hänen lähettäneen viestejä? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

- Hän halusi harrastaa seksiä netissä.
- Hän halusi pilaillla.
- Hän halusi kiihottua.
- Hän halusi harrastaa kanssani seksiä netin ulkopuolella.
- Hän halusi kiusata.
- Hän halusi ystävän.
- Hän halusi tavata minut kasvokkain.
- Hän piti minua kauniina.
- Muu syy, mikä?

8. Mitä teit saatuasi viestejä? Voit valita useita vaihtoehtoja. * ⁴¹

- Vastasin, etten halua tällaisia viestejä.
- Poistin sen.
- Raportoin sen lähettäjistä palvelun ylläpitäjälle.
- Kerroin aikuiselle.
- Vastasin jotain seksiin liittyvää.
- Kerroin kaverille tai sisarelle.
- En tehnyt mitään.

9. Miltä viestien saaminen sinusta tuntui? Kerro omin sanoin! *

10. Millaisia saamasi seksiin liittyvät viestit ovat olleet? Kerro omin sanoin! *

---

⁴¹ Valitettavasti kysymyksessä saattoi ohjetekstin virheellisestä tiedosta huolimatta valita vain yhden vastausvaihtoehdon.

11. Minkä ikäinen olit kun sait ensimmäisen seksiin liittyvän viestin? *

- 6 tai nuorempi
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17 tai vanhempi

12. Oletko itse lähettänyt viestejä, joissa puhutaan seksistä? *

- Olen
- En

13. Miksi lähetit viestejä, joissa puhutaan seksistä? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

- Halusin vain vastata saamaani viestiin.
- Olin ihastunut vastaanottajaan.
- Vastaanottaja oli mielestäni kaunis tai komea.
- Halusin kiihottua.
- Halusin kokeilla, mitä tapahtuu.
- Halusin pelata pervoa roolipeliä.
- Halusin harrastaa seksiä netissä.
- Halusin löytää jonkun, jonka kanssa harrastaa seksiä oikeasti.
- Halusin kiusata.
- Halusin ärsyttää muita.
- Muu syy, mikä?

14. Mitä lähettämissäsi seksiin liittyvissä viesteissä on lukenut? *

15. Minkä ikäinen olit kun lähetit ensimmäisen seksiin liittyvän viestin? *

- 6 tai nuorempi
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17 tai vanhempi

16. Jos haluat sanoa jotain muuta aiheeseen liittyvää, voit kirjoittaa sen tähän.

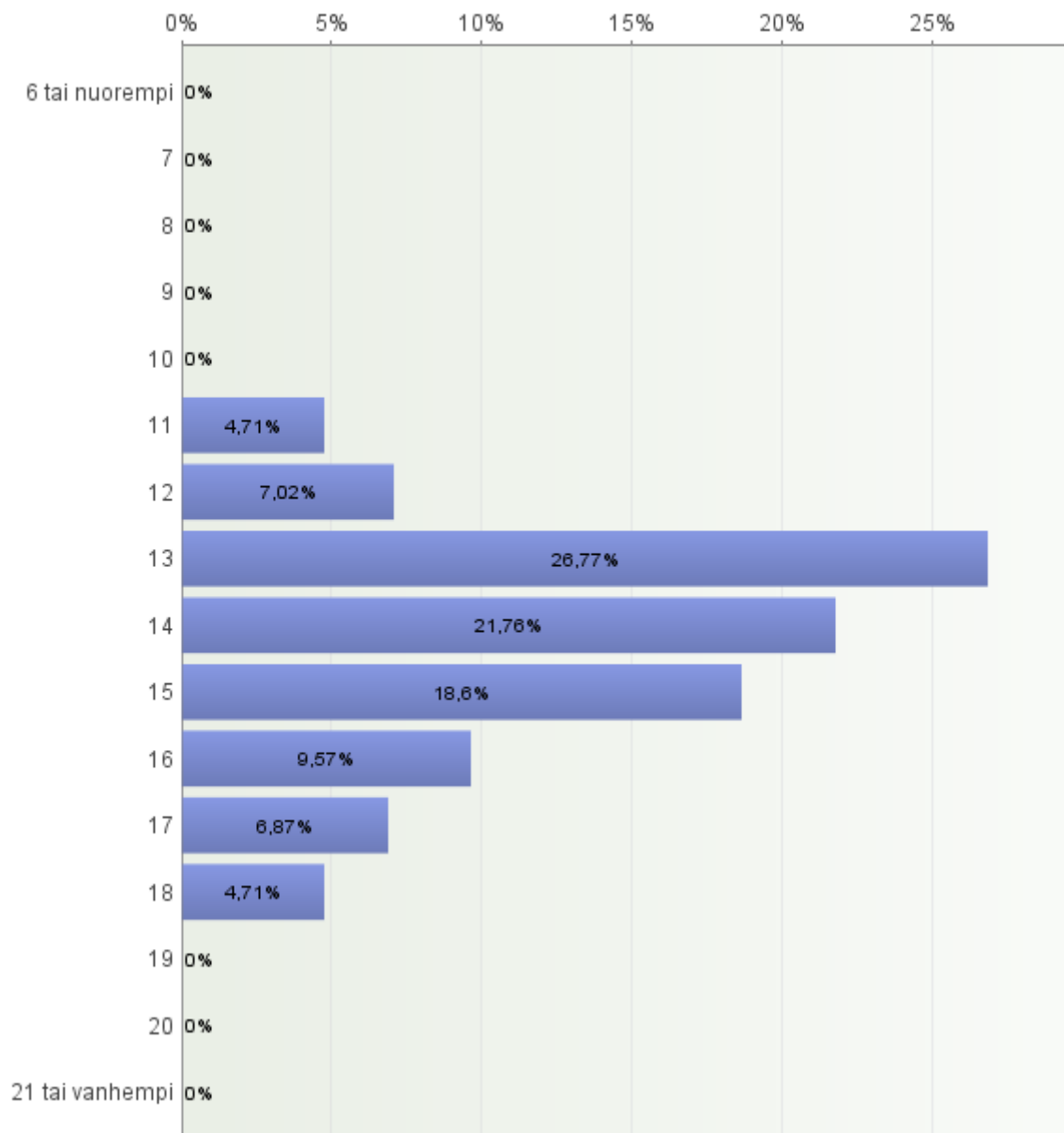
LIITE 2: TAULUKOT

VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Taulukko 1: Vastaajien ikä vastaushetkellä

Kuinka monta vuotta vanha olet nyt?

Vastaajien määrä: 1296

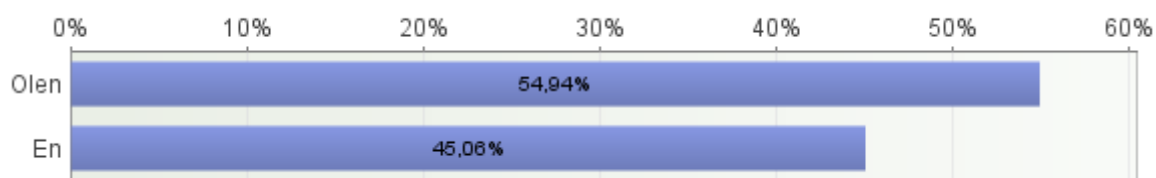

SEKSIIN LIITTYVIÄ VIESTEJÄ SAANEET

Taulukko 2: Seksiin liittyviä viestejä saaneet

Oletko saanut netissä viestejä, joissa puhutaan seksistä?

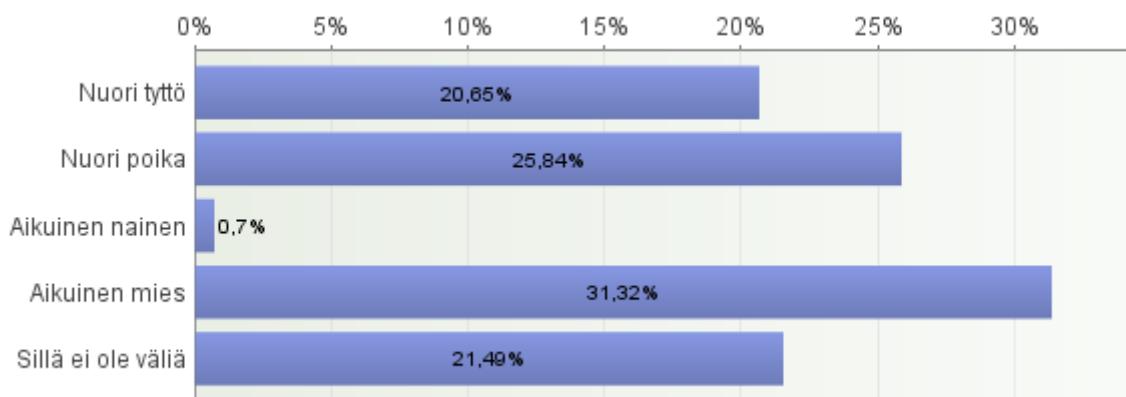
Vastaajien määrä: 1296

Taulukko 3: Viestien lähettäjät

Mieti saamiesi viestien lähettäjiä. Kenen luulet niitä lähettäneen? Valitse se vaihtoehto, joka mielestäsi kuvaa suurinta osaa viestien lähettäjistä.

Vastaajien määrä: 712

Taulukko 4: Viestien lähettämisen syy

Miksi luulet hänen lähettäneen viestejä? Voit valita useita vaihtoehtoja.

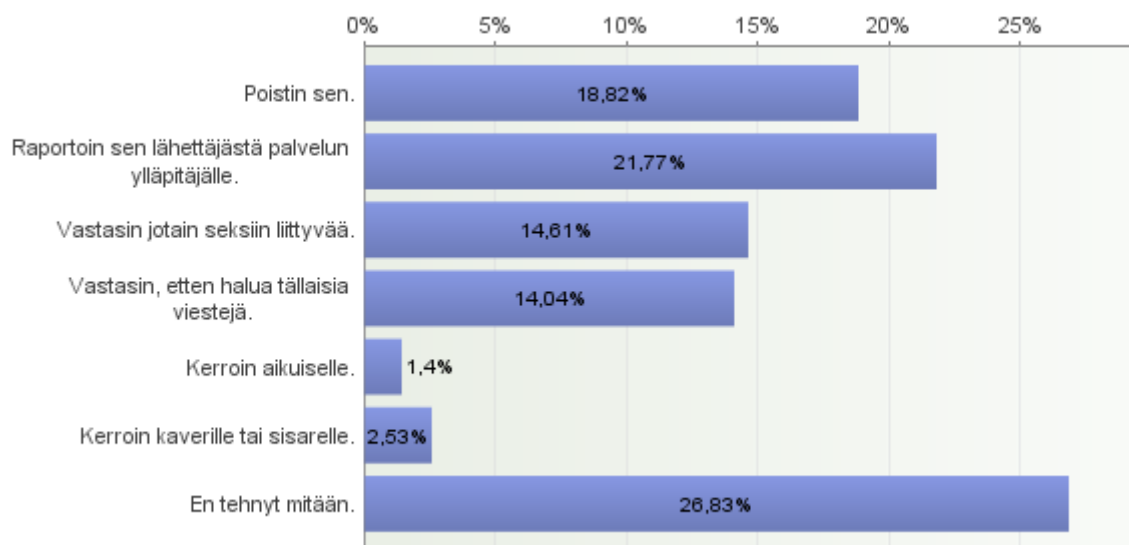
Vastaajia: 712

LOPULLISET: SYY	Monivalinta	Avoimet vastaukset	Yht.	% vastaajista
Hän halusi pilailia.	348	13	361	51%
Hän halusi kiihottua.	358	3	361	51%
Hän halusi harrastaa seksiä netissä.	309	1	310	44%
Hän halusi harrastaa seksiä netin ulkopuolella.	186	2	188	26%
Hän piti minua kauniina.	149	0	149	21%
Hän halusi kiusata.	142	2	144	20%
Hän halusi tavata minut kasvokkain.	117	0	117	16%
Hän halusi ystävän.	38	0	38	5%
Pelasimme roolipeliä.	0	29	29	4%
Hän on nolo, ällö tai pervo.	0	8	8	1%
Hän halusi keskustella aiheesta asiallisesti.	0	8	8	1%
Hän on ystäväni.	0	7	7	1%
Hänellä oli tylsää.	0	4	4	1%
Hän halusi huomiota.	0	3	3	<1%
Hän seurusteli kanssani tai olimme sopineet asiasta.	0	2	2	<1%
Hän oli utelias.	0	2	2	<1%
Hän halusi pitää hauskaa.	0	1	1	<1%
Hän halusi flirttailla.	0	1	1	<1%
Muu syy	0	6	6	1%
En tiedä / Epäselvä vastaus	0	6	6	1%

Taulukko 5: Toimet viestin vastaanoton jälkeen

Mitä teit saatuasi viestejä?

Vastaajien määrä: 712

Taulukko 6: Miltä viestien saaminen tuntui

Miltä viestien saaminen sinusta tuntui? Kerro omin sanoin!

Vastaajien määrä: 711

LOPULLISET TULOKSET	Määrä	% vastaajista
Se ei tuntunut miltään.	222	31%
Se tuntui ikävältä tai ahdistavalta.	215	30%
Se tuntui vitsiltä, tiesin sen vitsiksi tai se nauratti minua.	98	14%
Se hämmensi.	92	13%
Se tuntui mukavalta.	68	10%
Se oli ärsyttävää.	26	4%
En osaa sanoa.	30	4%
En muista.	3	0%
Tyhjä tai epäselvä vastaus.	45	6%

Taulukko 7: Viestien sisältö

Millaisia saamasi seksiin liittyvät viestit ovat olleet? Kerro omin sanoin!

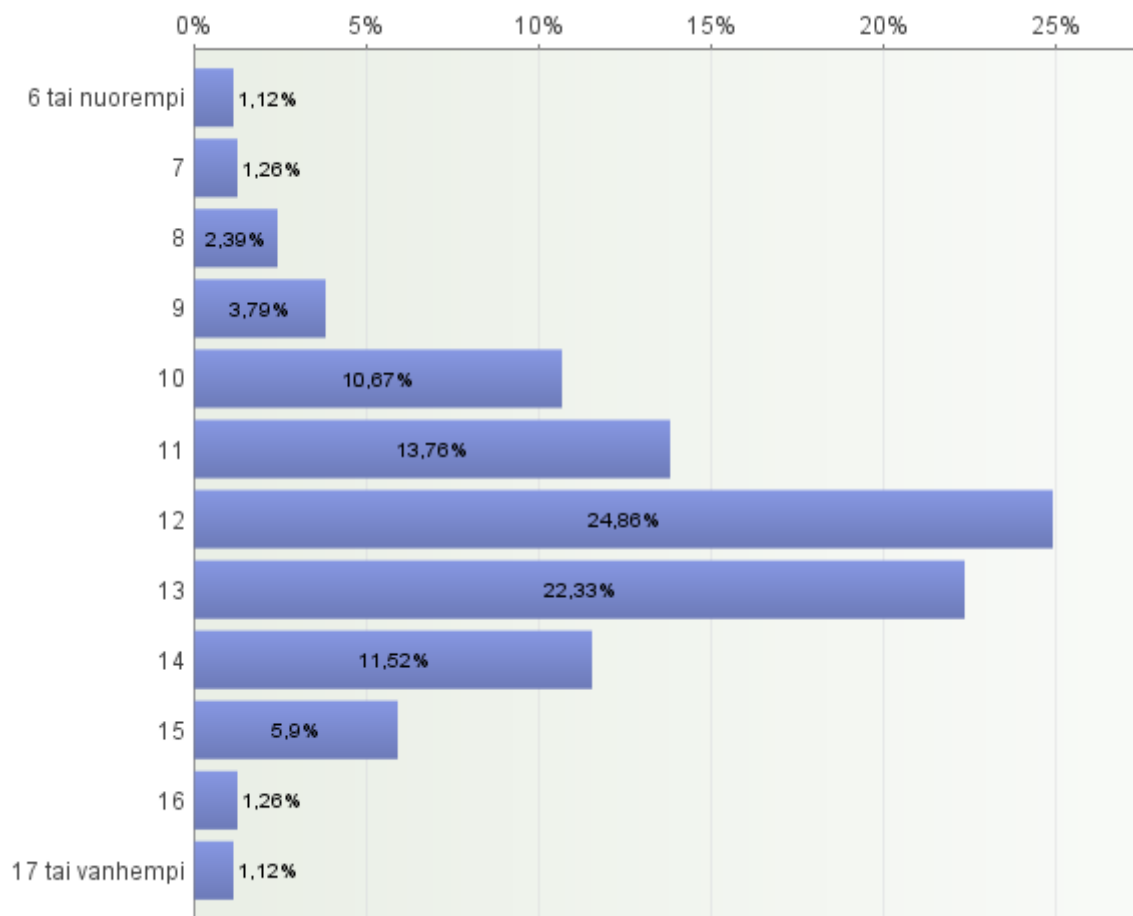
Vastaajien määrä: 711

LOPULLISET	Määrä	% vastaajista
Suora ehdotus yhteiseen seksuaaliseen tekoon netissä tai sen ulkopuolella	179	25%
Flirttailu, vihjailu ja seksiin liittyvät kysymykset	176	25%
Pyyntö lähettää kuva tai video tai tulla webbikameraan; kuva tai video lähettäjältä tai linkki pornosivustolle	115	16%
Vitsi, pila tai naurettava tai lapsellinen sisältö	80	11%
"Kaikenlaisia" ja muut epätarkat kuvailut	67	9%
Roolipeli tai tarina	47	7%
Jollakin tavalla negatiivinen, esimerkiksi ällöttävä	41	6%
Yleistä keskustelua seksistä, esimerkiksi seksuaalisesta suuntautumisesta jutteleminen tai tiedonhaku	19	3%
Pervoilu	18	3%
Jollakin tavalla positiivinen, esimerkiksi kiihottava	6	1%
En muista tai halua vastata	136	19%
Muu	13	2%

Taulukko 8: Ensimmäisen viestin vastaanottoikä

Minkä ikäinen olit kun sait ensimmäisen seksiin liittyvän viestin?

Vastaajien määrä: 712

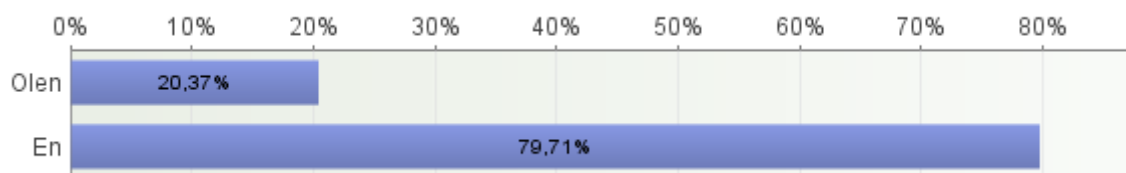

SEKSIIN LIITTYVIÄ VIESTEJÄ LÄHETTÄNEET

Taulukko 9: Seksiin liittyviä viestejä lähettäneet

Oletko itse lähettänyt viestejä, joissa puhutaan seksistä?

Vastaajien määrä: 1296

Taulukko 10: Viestien lähettämisen syy

Miksi lähetit viestejä, joissa puhutaan seksistä? Voit valita useita vaihtoehtoja.

Vastaajien määrä: 263

Syy	Monivalinta	Avoimet vastaukset	Yht.	% vastaajista
Halusin vain vastata saamaani viestiin.	109	7	116	44%
Halusin pelata roolipeliä.	103	10	113	43%
Halusin kokeilla, mitä tapahtuu.	97	0	97	37%
Halusin kiihottua.	60	0	60	23%
Olin ihastunut vastaanottajaan.	57	0	57	22%
Vastaanottaja oli mielestäni kaunis tai komea.	39	0	39	15%
Halusin harrastaa seksiä netissä.	25	0	25	10%
Halusin kiusata.	23	0	23	9%
Halusin ärsyttää muita.	18	4	22	8%
Halusin löytää jonkun, jonka kanssa harrastaa seksiä oikeasti.	18	0	18	7%
Kirjoittelin kaverini kanssa.	0	19	19	7%
Keskustelin seksistä yleisellä tasolla.	0	17	17	6%
Kirjoittelin seurustelukumppanini kanssa.	0	15	15	6%
Halusin vitsailla tai pelleillä.	0	11	11	4%
Minulla oli tylsää.	0	6	6	2%
Etsin seurustelukumppania.	0	1	1	0%
En tiedä / Ei vastausta	0	4	4	2%
Muu syy	0	2	2	1%

Taulukko 11: Viestien sisältö

Mitä lähettämissäsi seksiin liittyvissä viesteissä on lukenut?

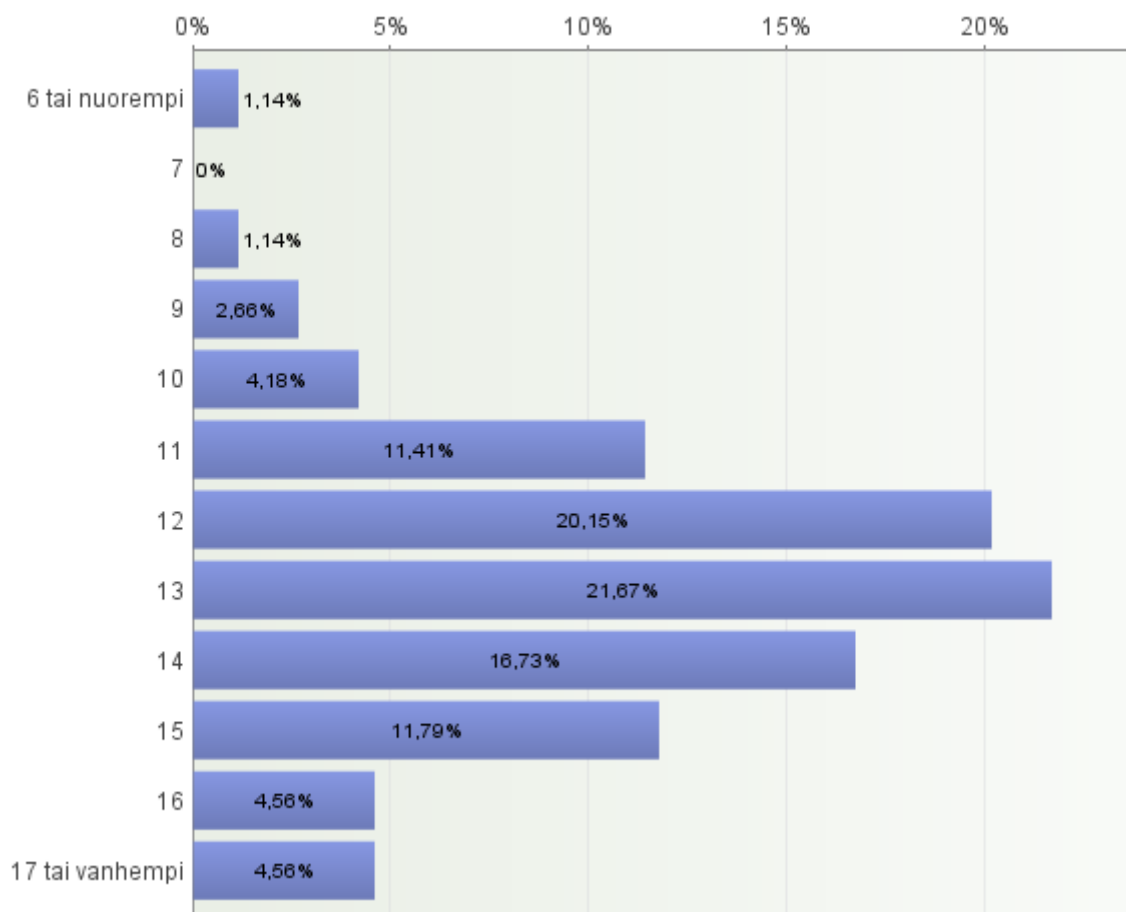
Vastaajien määrä: 263

Sisältö	Määrä	% vastaajista
Ehdotus tai flirtti	54	21%
Jotain vaan, kaikenlaista tai vaihtelee	54	21%
Roolipeli tai tarina	43	16%
Yleinen keskustelu aiheesta	26	10%
Vitsi tai läppä	17	6%
Vastaus saatuun viestiin	14	5%
Muu	1	0%
Tyhjä, ei muista tai ei halua kertoa	72	27%

Taulukko 12: Ensimmäisen viestin lähetysikä

Minkä ikäinen olit kun lähetit ensimmäisen seksiin liittyvän viestin?

Vastaajien määrä: 263

LIITE 3: UUTINEN GOSUPERMODELISSA

Osallistu tutkimukseen

Oletko saanut jollain nettisivustolla viestejä, joissa puhutaan seksistä? Olet tai et, auta Turun yliopiston opiskelijaa vastaamalla kyselyyn!

Kyselyyn vastataan nimettömästi. Kukaan ei voi jälkikäteen saada selville, mitä vastasit. Ole siis täysin rehellinen!

Vastaa kyselyyn

Kyselyn tuloksia käytetään pro gradu -tutkielmassa. Sinua ei ole mitenkään mahdollista tunnistaa vastauksistasi eikä kukaan saa tietää, että osallistuit tähän kyselyyn. Jos sinulla on lisäkysymyksiä, voit kirjoittaa osoitteeseen tutkimus@goSupermodel.com.